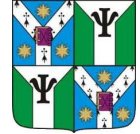

UNIVERSITATEA "ALEXANDRU IOAN CUZA" din IAȘI

Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

ȘCOALA DOCTORALĂ DE PSIHOLOGIE

TEZĂ DE DOCTORAT

**IMAGINEA CORPORALĂ ȘI COMPORTAMENTUL ALIMENTAR
ÎN RÂNDUL MANECHINELOR. PERSPECTIVĂ BIO-PSIHO-SOCIALĂ
ÎN CONTEXTUL REGLEMENTĂRILOR PROFESIONALE ACTUALE**

REZUMAT

Conducător de doctorat:

Prof. Univ. Dr. ION DAFINOIU

Doctorand:

ZANCU SIMONA-ALEXANDRA

2019

CUPRINS

Argument	5
1. Tulburările de comportament alimentar	14
1.1. Evaluarea tulburărilor de comportament alimentar	14
1.1.1. Criterii de diagnostic ale tulburărilor de comportament alimentar	14
1.1.2. Evaluarea manifestărilor clinice și trăsăturilor asociate tulburărilor de alimentație..	17
1.1.3. Metode și instrumente de evaluare a tulburărilor de comportament alimentar	22
1.1.4. Sintetizarea și raportarea rezultatelor evaluării	24
1.1.5. Concluzie	26
1.2. Modele teoretice etiologice ale tulburărilor de comportament alimentar	26
1.2.1. Modelul bio-psihiatric	26
1.2.2. Modelul sociocultural	27
1.2.3. Teoria feministă a obiectificării	28
1.2.4. Modelul cognitiv-comportamental	29
1.2.5. Teoria alimentației restrictive	30
1.2.6. Modelul reglării emoționale	31
1.2.7. Modelul căii duale al bulimiei	31
1.2.8. Modelul multideterminismului biopsihosocial	32
1.3. Perspectiva biopsihosocială asupra tulburărilor de comportament alimentar	34
1.3.1. Factori biologici de risc	35
1.3.2. Factori psihologici de risc	36
1.3.3. Factori socioculturali de risc	38
1.3.4. Factori protectori	41
1.4. Cercetări asupra tulburărilor de comportament alimentar	41
1.4.1. Epidemiologie	41
1.4.2. Etiologie	43
1.5. Prevenția tulburărilor de comportament alimentar	49
1.5.1. Cadru conceptual	49
1.5.2. Modele de prevenție primară universală	50
1.5.3. Modele de prevenție primară selectivă	51
1.5.4. Modele de prevenție secundară indicată	53
1.6. Concluzii	54

2. Imaginea corporală - construct multidimensional	58
2.1. Definirea imaginii corporale - construct multidimensional	58
2.2. Perspective teoretice contemporane asupra imaginii corporale	59
2.2.1. Perspectiva socio-culturală	60
2.2.2. Perspectiva evoluționistă	60
2.2.3. Perspectiva biologică și neuroștiințifică	61
2.2.4. Perspectiva cognitiv-comportamentală	61
2.2.5. Perspectiva feministă	62
2.2.6. Perspectiva psihologiei pozitive	62
2.3. Modelul Multidimensional al atitudinilor față de imaginea corporală	63
2.4. Cercetări asupra imaginii corporale	67
2.5. Concluzii	71
3. Autodeterminarea motivațională în reglarea comportamentului alimentar	74
3.1. Definirea autodeterminării motivaționale	74
3.2. Modele teoretice asupra reglării comportamentului alimentar	75
3.2.1. Teoria Autocontrolului	75
3.2.2. Teoria Autoeficacității	76
3.2.3. Teoria Autodeterminării	76
3.2.4. Teoria Comportamentului Planificat	77
3.2.5. Teoria Gratificării Amânate	78
3.3. Teoria Autodeterminării și reglarea comportamentului alimentar	78
3.4. Cercetări asupra autodeterminării în reglarea comportamentului alimentar	83
3.5. Concluzii	87
4. Reglementări legislative și socio-profesionale pentru protecția sănătății și	88
prevenția problemelor de comportament alimentar în rândul manechinelor	
4.1. Context socio-profesional al activității manechinelor	88
4.2. Standardul Ocupațional Manechin adoptat de autorități în România	90
4.3. Măsurile profesionale de protecție a sănătății manechinelor implementate în Anglia	92
4.4. Reglementări politice legislative obligatorii pentru industria modei în Franța	94
4.5. Propuneri de politici publice evaluate ca impact și fezabilitate de manechine în SUA	95
4.6. Alte măsuri legislative și socio-profesionale pentru manechine în industria modei	97
4.7. Coduri voluntare de conduită în industria modei privind imaginea corporală	99
4.8. Concluzii	101

5. Studiul 1. Tulburări de comportament alimentar în rândul manechinelor.	102
Un review sistematic al literaturii	
5.1. Introducere	102
5.2. Metoda	104
5.3. Rezultate	105
5.4. Discuții	111
5.5. Concluzii	115
6. Studiul 2. Adaptarea și validarea MBSRQ-AS (Chestionarul Multidimensional al Relațiilor Sine-Corp) și EAT-26 (Testul Atitudinilor Alimentare) la populația românească	116
6.1. Introducere	116
6.2. Obiective și ipoteze	119
6.3. Metoda	119
6.3.1. Participanți	120
6.3.2. Instrumente	120
6.3.3. Procedeu	122
6.4. Rezultate	122
6.5. Discuții	130
6.6. Concluzii	136
7. Studiul 3. Imaginea corporală multidimensională și comportamente alimentare138	
disfuncționale și sănătoase în rândul manechinelor. Studiu comparativ, predictorii bio-psiho-socioculturali și rolul mediator al autodeterminării motivaționale	
7.1. Introducere	138
7.2. Obiective și ipoteze	147
7.3. Metoda	148
7.3.1. Planul cercetării	148
7.3.2. Participanți și procedeu	148
7.3.3. Instrumente	149
7.4. Rezultate	152
7.5. Discuții	168
7.6. Concluzii	181
8. Studiul 4. O analiză prospectivă bio-psiho-socioculturală longitudinală a183	
imaginii corporale și comportamentului alimentar în rândul manechinelor	
8.1. Introducere	183
8.2. Obiective și ipoteze	185
8.3. Metoda	186

8.3.1. Participanți și procedeu	186
8.3.2. Instrumente	186
8.4. Rezultate	188
8.5. Discuții	192
8.6. Concluzii	196
9. Studiul 5. Efectul activității scenice a manechinelor și factorilor socio-profesionali.....	197
asupra imaginii corporale, stimei de sine și stării afective. Cvasi-experiment natural	
9.1. Introducere	197
9.2. Obiective și ipoteze	204
9.3. Metoda	206
9.3.1. Designul cercetării	206
9.3.2. Participanți	206
9.3.3. Instrumente	207
9.3.4. Procedeu	210
9.4. Rezultate	211
9.5. Discuții	227
9.6. Concluzii	239
10. Concluzii	241
10.1. Sumarul celor mai importante concluzii	241
10.2. Implicații științifice și practice ale cercetării	249
10.3. Contribuții personale	253
Bibliografie	257
Anexe	280
Anexa 1. Testul Atitudinilor Alimentare (EAT26)	280
Anexa 2. Scala de Diagnostic a Tulburării de Alimentație (EDDS)	281
Anexa 3. Chestionarul Multidimensional al Relațiilor Sine-Corp (MBSRQ-AS)	282
Anexa 4. Scala Imaginii Corporale ca Stare (BISS)	284
Anexa 5. Scala de Anxietate față de Aspectul Fizic - Versiunea Stare (PASTAS) ...	285
Anexa 6. Scala Stereotipului Corpului Ideal (IBSS)	286
Anexa 7. Scala Presiunii Socioculturale Percepute (PSPS)	286
Anexa 8. Scala de Autoeficacitate pentru alimentație și greutate sănătoasă	286
Anexa 9. Scala de Reglare a Comportamentului Alimentar (REBS)	287
Anexa 10. Chestionarul Formei Corporale (BSQ)	288
Anexa 11. Scala de Apreciere Corporală (BAS)	288
Anexa 12. Scala de Evaluare Figurală Fotografică (PFRS)	289
Anexa 13. Chestionarul Experienței de Manechin	290

Introducere

Datorită importanței formei fizice în anumite domenii, manechinele, balerinele, sportivii, dansatorii ca ocupații cu valențe estetice ce pun accent pe aspectul fizic și forma corporală, au fost propuse ca grupuri cu risc, predispuse la probleme de imagine corporală și comportament alimentar (Bettle et al, 2001, Francisco, 2018, Nordin Bates, 2016, Oliver, 2008, Smolak, Murnen & Ruble, 2000, Werner et al, 2013, Treasure et. al 2008). În pofida interesului social, manechinele au beneficiat de foarte puțină atenție în cercetarea științifică, spre deosebire de sportivi și dansatori pentru care există un interes sporit în evaluarea și prevenția problemelor de comportament alimentar (Werner et. al 2013, Wollenberg, Shriver & Gates, 2015, Smolak et al 2000). Aceste grupuri reprezintă populații atipice din punct de vedere al imaginii corporale, ce necesită abordări particularizate la contextul specific (Petrie & Greenleaf 2011).

Deoarece aspectul fizic agreabil este considerat o caracteristică distinctivă a manechinelor relevantă pentru succesul profesional, importanța formei fizice în domeniul modei a generat preocupări privind posibile probleme de imagine corporală și tulburări comportament alimentar (Garner & Garfinkel 1980, Record & Austin, 2016, Treasure, 2008). În pofida interesului social și preocupării publice, opiniile populare controversate pe acest subiect nu sunt fundamentate pe argumente științifice și dovezi empirice din acest gup profesional ci pe mituri, exagerări și dezinformări promovate de mass-media tabloida. Problematika imaginii corporale și comportamentului alimentar în rândul manechinelor este de câteva decenii și din ce în ce mai mult în prezent un subiect controversat (Record & Austin, 2016), dar sporadic abordat științific, pe care puținele studii realizate nu reușesc să îl clarifice (Swami & Szmigielska, 2013). În contrast cu interesul public privind posibile probleme de comportament alimentar în rândul manechinelor, datele empirice pe acest segment sunt foarte limitate, contradictorii și relativ depășite, ținând cont de progresele recente din domeniul modei pentru reglementarea ocupației de manechin.

Deși mult timp activitatea manechinelor a fost un cadru nestructurat, nedefinit de reguli, standarde și criterii profesionale clare, de peste un deceniu, au început să apară reglementări și măsuri pentru legiferarea și profesionalizarea activității manechinelor în domeniul modei, inclusiv pentru protecția sănătății (Assemblée Nationale, 2016, Brithish Fahsion Council 2016, Paxton, 2015, Record & Austin, 2016, Rodgers et al, 2017, Standard, 2006). În acest demers, România a beneficiat de una din primele inițiative pe plan internațional, un progres important în domeniul modei pentru profesionalizarea activității de manechin prin *Standardul Ocupațional Manechin* adoptat în 2006 de *Autoritatea Națională pentru Calificări*. Pe lângă competențe specifice activității manechinelor Standardul ocupațional (2006) include două unități ce prevăd criterii profesionale pentru menținerea stării de sănătate și asigurarea formei fizice prin metode sănătoase

ca alimentația rațională și echilibrată, exerciții fizice și controale medicale periodice. Standardul ocupației a rezultat dintr-un amplu demers de cercetare, prin studii empirice în teren în domeniul modei la nivel internațional în realitatea practică a activității manechinelor în festivaluri de modă, ce au permis culegerea de informații despre criterii de selecție a designerilor și specificul activității dinamice foarte solicitante ce necesită o bună rezistență și condiție fizică și psihică.

În domeniul modei nu se impun manechinelor criterii fizice oficiale, însă anumite tipologii anatomice sunt preferate pentru diferite activități de imagine (Mears, 2010). Pentru podiumurile de modă internaționale, criteriile estetice de selecție implică în special înălțimea extremă, ce se asociază cu o conformație cu proporții atipice, alungite ce se consideră că pun în valoare optim ținutele vestimentare pe podium și pe filmările ce turtesc imaginea și adaugă surplus de volum. În plus, criteriile de performanță scenică pe parcursul unui festival de modă tip fashion week solicită condiție fizică foarte bună, o bună stare de sănătate, tonus sănătos și o bună rezistență fizică și psihică necesară activității dinamice și solicitante. Criteriile profesionale necesită antrenament fizic și nutriție optimă, alimentație sănătoasă și un stil de viață echilibrat, ca metode de a preveni problemele de sănătate și accidentările ce ar putea surveni din cauza slăbiciunii. Organizatorii de evenimente specializați pun în prezent accent crescut pe prevenție deoarece pe lângă aspectul fizic dezagreabil, starea de slăbiciune ar pune în pericol siguranța manechinelor prin riscul de accidentări ce ar aduce în plus prejudicii importante și designerilor și răspunderea producătorilor de evenimente. Observațiile personale directe asupra activității profesionale a manechinelor, din timpul studiilor de cercetare empirică pentru documentarea și elaborarea Standardului ocupației contrazic ipoteza prezenței comportamentelor alimentare disfuncționale. Suplețea manechinelor este mai curând rezultatul procesului de selecție din domeniul modei, unde sunt din start special recrutate persoane cu anumite particularități fizice, înălțimea mult peste medie și o conformație corporală atipică, ce favorizează silueta suplă naturală (Brenner, Cunningham 1992). Tulburările de comportament alimentar ar afecta major starea de sănătate și condiția fizică necesare manechinelor pentru activitatea profesională, amenințându-le siguranța, iar depistarea unor manifestări și simptome specifice sau a unor factori de risc este importantă. Pentru a evita posibile confuzii, activitatea manechinelor profesioniste trebuie diferențiată clar de activități comerciale, de entertainment sau de cele imitative realizate amatori care pot ridica multiple probleme, ce ar putea fi confundate și asociate în mod eronat de publicul neavizat cu activitatea de manechin, din cauza dezinformărilor din mass-media și spațiul public care le prezintă astfel în mod fals. Disputele și controversile din spațiul public și percepția populară privind prevalența tulburărilor de alimentație la manechine nu se bazează pe studii în domeniu ci pe confuzii, opinii subiective, exagerări, etichetări și generalizări (Radford, 2013), fără o cunoaștere autentică, științifică și empirică a domeniului profesional al modei. Carența de informații de specialitate despre modul de

funcționare, standarde, criterii, reglementări profesionale în domeniul modei, cât și dezinformările din mass-media tabloidă ce exploatează apetența publicului pentru senzațional, umbresc și limitează cunoașterea științifică. Dincolo de opinii populare, mituri, exagerări, controverse din spațiul public și spectacolul mediatic privind tulburările de comportament alimentar, abordarea obiectivă a acestei problematice necesită apelul la cercetări științifice în domeniu.

Scopul cercetării

Cercetarea a urmărit să examineze din perspectivă biopsihosocială și socioprofesională imaginea corporală multidimensională, riscul și simptomatologia tulburărilor de alimentație, comportamente alimentare disfuncționale și sănătoase, pentru managementul formei fizice, într-un context cu accent pe forma corporală ca activitatea manechinelor în domeniul modei. *În primul rând* cercetarea își propune să ofere o sinteză a rezultatelor cercetării științifice realizate în rândul manechinelor asupra imaginii corporale, prevalenței și riscului tulburărilor de comportament alimentar și variabilelor bio-psiho-sociale, dar și a reglementărilor legislative și măsurilor socio-profesionale pentru protecția sănătății manechinelor. *In al doilea rând* cercetarea a urmărit examinarea multidimensională a imaginii corporale, comportamentelor alimentare disfuncționale și alimentației sănătoase în rândul manechinelor în comparație cu populația generală dar și cu alte ocupații cu accent asupra formei fizice ca sportivii, cât și în raport cu activitatea lor profesională curentă în contextul reglementărilor profesionale actuale pentru protecția sănătății manechinelor. *In al treilea rând* cercetarea a urmărit examinarea nivelului și rolului factorilor de risc și de protecție, bio-psiho-sociali, generali și specifici contextului profesional, asupra imaginii corporale și comportamentului alimentar la manechine, comparativ cu sportive și populația generală. Factorii de risc și factorii protectori asupra imaginii corporale și comportamentului alimentar vizează variabile la nivel biologic (indicele de masă corporală), psihologic (stima de sine, starea emoțională, autodeterminare motivațională, autoeficacitatea) și sociocultural (presiuni socioculturale, internalizarea idealului de suplețe, experiența profesională). *În al patrulea rând* cercetarea a urmărit să examineze prospectiv efectul activității scenice și factorilor socio-profesionali ai activității manechinelor asupra imaginii corporale, comportamentului alimentar și factorilor psihologici relevanți, longitudinal și cvasi-experimental prin participarea la festivaluri internaționale tip săptămâna modei, în contextul reglementărilor profesionale actuale.

Capitolul 1. Tulburările de comportament alimentar

Tulburările de comportament alimentar reprezintă o problemă de interes actual în special în societățile vestice care valorizează idealul de frumusețe feminină al siluetei suple, considerat factor de risc sociocultural pentru creșterea prevalenței simptomelor tulburărilor de comportament alimentar (Crow & Brandenburg, 2010). Studii epidemiologice recente au evidențiat creșterea

incidenței tulburărilor de comportament alimentar în populația feminină în special la vârsta adolescenței (Rossenvinge & Pettersen, 2015, Smink et. al 2012,). Deși prevalența tulburărilor clinice de comportament alimentar, rămâne totuși la un nivel redus, prevalența simptomatologiei subclinice, comportamentelor disfuncționale și insatisfacției corporale este mult mai ridicată în populația generală (Rossenvinge & Pettersen, 2015). Aproape jumătate din femei experimentează la un moment dat în viață, unele simptome din spectrul tulburărilor de comportament alimentar (Neumark-Sztainer et al, 2011, Rastam et al, 2005).

Tulburările de comportament alimentar reprezintă perturbări severe ale comportamentului alimentar ce afectează semnificativ sănătatea fizică sau funcționarea psihosocială (APA, 2013). Deși disfuncții în comportamentul alimentar și imaginea corporală apar cu intensitate moderată la o proporție semnificativă din populația feminină, în special în adolescență, acestea sunt calitativ și cantitativ diferite de tulburările clinice (Smolak & Levine, 2015). Diagnosticul unei tulburări de comportament alimentar impune îndeplinirea cumulativă a criteriilor de diagnostic, cu intensitate, frecvență, persistență și distres sau deteriorare psihosocială semnificative clinic, prevăzute în DSM5 pentru anorexia nervoasă (AN), bulimia nervoasă (BN), tulburarea de alimentare compulsivă (BED) și alte tulburări de comportament alimentar specificate (OSFED) (APA, 2013).

Perturbările de comportament alimentar mai pot fi conceptualizate pe un continuum al simptomatologiei, de la comportamente alimentare disfuncționale, sindroame subclinice parțiale, până la perturbările severe din tulburările de comportament alimentar (Rastam et al., 2005, Shisslak et al., 1995;). Comportamentele alimentare disfuncționale includ simptome din spectrul tulburărilor de comportament alimentar, reduse ca intensitate, frecvență, persistență și distres, ce nu ating nivelul de severitate deteriorarea sănătății și funcționării psihosociale din tulburările clinice (Smolak & Levine, 2015; Shisslak et al., 1995).

Etiologia tulburărilor de comportament alimentar este o problemă complexă și controversată ce a generat o vastă preocupare în cercetarea empirică a factorilor de risc, declanșatori, precipitanți, predispozanți, de menținere. Pentru clarificarea determinismului complex și deslușirea mecanismelor etiologice ale perturbărilor de comportament alimentar, au fost propuse și testate diferite modele explicative cu privire la factorii de risc și rolul lor în lanțul causal al tulburării. Perturbările de comportament alimentar au fost conceptualizate din multiple perspective complementare de la modelul biopsihiatric (Madden, 2015), la modelul sociocultural (Garner & Garfinkel, 1980; Stice, 1994; Thompson, 1999), la teoria alimentației restrictive și modelul reglării emoționale (Polivy & Herman, 1985), modelul cognitiv-comportamental (Fairburn, 2008), sau modelul dezvoltării (Steiner et. al, 2003). În prezent însă, cel mai mare consens științific și cel mai consistent suport empiric, îl au modelele multidimensionale integrative bio-psiho-sociale, ce evidențiază impactul factorilor biologici, psihologici și

socioculturali în etiologia tulburărilor de comportament alimentar prin modele explicative comprehensive (Smolak & Levine, 2015, Herzog & Eddy, 2007; Rodgers, Paxton & Mclean, 2014; Stice 2001, 2002; Southgate, Chanturia & Treasure, 2005). Rezultatele studiilor transversale, longitudinale și experimentale asupra factorilor de risc pentru patologia comportamentului alimentar oferă o imagine comprehensivă asupra variabilelor care au primit suport empiric în etiologia tulburărilor de comportament alimentar (Jacobi & Fittig, 2010, Stice, 2002). Datele cercetării confirmă ca factori de risc sau predictorii prospectivi pentru patologia comportamentului alimentar: insatisfacția corporală ca factor de risc proximal, indicele de masă corporală ca factor de risc biologic, presiunile socioculturale și internalizarea idealului de suplețe ca factori socioculturali, afectivitatea negativă și stima de sine scăzută ca factori psihologici (Dakanalis et al, 2016, Jacobi & Fittig, 2010, Stice, 2002, Stice et al. 2017; Rohde, Stice & Marti, 2015; Stice, Marti & Durant, 2011.). La polul opus, factori biologici, psihologici și socioculturali pot avea efect protector pentru simptomatologia tuburarilor de comportament alimentar, însă factorii de protecție au fost mult mai puțin abordați empiric. Factorii protectori individuali evidențiați în literatură au fost imaginea corporală pozitivă, conformația suplă ca predispoziție genetică, stima de sine înaltă, autodeterminarea, activitățile sportive, performanța socială, starea emoțională de bine s.a. (McVey et. al 2002, Shisslak & Crago 2001, Tylka & Kroon Van Diest, 2015). Coexistența factorilor de risc și factorilor protectori ar putea explica prevalența scăzută a tulburărilor de comportament alimentar chiar în anumite contexte sociale cu risc crescut.

Din perspectiva socioculturală, anumite grupuri și contexte sociale sunt considerate cu risc crescut datorită raportării la anumite standarde fizice, cum sunt sportivii și manechinele (Stice, 1994, Smolak et al, 2000, Treasure et. al 2008, Francisco, 2018.). Totuși, studiile asupra sportivilor și manechinelor nu au evidențiat o prevalență crescută a tulburărilor de comportament alimentar, în pofida factorilor de risc sociocultural datorăți raportării la anumite standarde privind forma fizică sau greutatea corporală, deși există totuși rezultate contradictorii și variații în funcție de contextul specific (Petrie & Greenleaf 2011, Smolak et al, 2000.). Studiile au evidențiat în plus prezența unor particularități și factori specifici și un pattern diferit al factorilor de risc și factorilor protectori față de populația generală, cu mecanisme de funcționare diferite (Petrie & Greenleaf 2011, Swami & Szmigielska, 2013) Deși în domeniul sportiv cercetările au clarificat anumite mecanisme specifice, în cazul manechinelor, rezultatele modeste și inconsistente nu au clarificat această problematică. Studiile sugerează anumiți factori de risc, ca raportarea la idealul de suplețe dar și unii factori protectori ca imaginea corporală pozitivă, conformația corporală suplă, stima de sine înaltă, sau factori intrinseci domeniului și activității profesionale (Swami & Szmigielska, 2013, Brenner & Cunningham, 1992, van Hanswijck & van Furth, 1999, Santonastaso et. al 2002).

Capitolul 2. Imaginea corporală - construct multidimensional

Imaginea corporală este un concept central cu o relevanță deosebită în tulburările de comportament alimentar (Smolak & Levine 2001). Perturbarea imaginii corporale joacă un rol central în etiologia, evoluția, menținerea și recăderea în tulburările de comportament alimentar, fiind un simptom comun al anorexiei și bulimiei nervoase (Delinsky 2011, Schmitz et al, 2016). Imaginea corporală este un construct multidimensional ce include dimensiunea perceptivă și dimensiunea atitudinală, cognitivă, afectivă și comportamentală. (Gardner 2011). Conceptul de imagine corporală are o largă aplicabilitate în numeroase domenii și abordări relevante pentru forma fizică, prin implicații multiple în sfere ale funcționării psihosociale, ce depășesc sfera patologiei comportamentului alimentar care a dominat mult timp cercetarea empirică a acestui construct (Cash 2011). Fundamentarea științifică și cercetarea empirică a imaginii corporale a proliferat în ultimele decenii către rafinare conceptuală și dezvoltare multilaterală, ilustrând complexitatea constructului, multitudinea influențelor, fațetelor, funcțiilor și ramificațiilor sale psihosociale. Contribuțiile științifice teoretice și empirice în abordarea imaginii corporale sunt circumscrise unor perspective științifice complementare, fiecare aducând un aport specific la înțelegerea complexității constructului, printr-un important suport empiric. Constructul multidimensional de imagine corporală a fost conceptualizat din perspectiva socioculturală, evoluționistă, biologică, cognitiv-comportamentală, feministă și perspectiva psihologiei pozitive (Cash & Smolak 2011, Tylka & Wood-Barcalow 2015)

Paradigma cognitiv-comportamentală oferă cea mai comprehensivă perspectivă asupra constructului multidimensional al imaginii corporale, evidențiind dimensiunile, factorii determinanți și procesele implicate în atitudinile față de imaginea corporală (Cash 2011). Această perspectivă a ghidat o mare parte din cercetările actuale asupra imaginii corporale (Murnen & Smolak, 2019). Modelul cognitiv-comportamental abordează dimensiunea atitudinală a imaginii corporale și distinge două componente majore: *Componenta evaluativă* reprezintă *satisfacția / insatisfacția corporală* ce cuprinde aprecierile valorice pozitive sau negative cu privire la forma corporală. Satisfacția corporală include aprecierile evaluative ale imaginii corporale ce se raportează la trăsăturile fizice globale, greutatea, forma și aspectul fizic general, cât și la anumite trăsături specifice ale aspectului fizic. *Centrarea asupra imaginii corporale* include *importanța investită în imaginea corporală* la nivel *cognitiv, afectiv și comportamental*. Importanța acordată aspectului fizic reflectă preocupările, gândurile, emoțiile și comportamentele adresate imaginii corporale în funcție de ponderea acesteia în cadrul conceptului de sine. (Cash 2011).

Cele mai multe date ale cercetărilor asupra conceptului de imagine corporală derivă din studii ce au analizat acest concept în relație cu patologia comportamentului alimentar (Cash 2004).

Numeroase studii transversale și longitudinale, pe populații clinice cât și non-clinice, au confirmat fără echivoc rolul insatisfacției corporale ca factor de risc și predictor prospectiv al tulburărilor de comportament alimentar (Stice, 2002, Rohde et al, 2015, Stice et al, 2017).

Deși interesul științific s-a orientat preponderent asupra comportamentelor disfuncționale față de imaginea corporală, modelul cognitiv-comportamental evidențiază și posibilitatea alternativelor adaptative în auto-reglarea imaginii corporale prin comportamente funcționale, pozitive (Cash 2011). Comportamentele destinate managementului formei fizice nu sunt în mod necesar disfuncționale și motivate de imaginea corporală negativă ci pot fi și functionale, adaptative cu efect pozitiv la nivel afectiv, cognitiv sau interpersonal, având la bază atitudini pozitive față de imaginea corporală. Contribuția deosebită a perspectivei cognitiv-comportamentale este că extinde abordarea științifică a imaginii corporale dincolo de sfera patologiei orientând interesului științific spre multitudinea experiențelor, contextelor, aspectelor imaginii corporale inclusiv asupra imaginii corporale pozitive și comportamentelor sănătoase în managementul aspectului fizic (Cash, 2011, Tylka & Wood-Barcalow 2015).

Conceptul de imagine corporală are aplicabilitate și relevanță crescută în anumite domenii și populații speciale cu o focalizarea accentuată asupra formei fizice și raportarea la anumite standarde de estetice sau funcționale privind aspectul, forma sau greutatea corporală. Datele empirice privind imaginea corporală în rândul sportivilor, dansatorilor sau manechinelor sugerează atât aspecte pozitive cât și negative ale raportării la forma fizică evidențiind atât posibili factori de risc cât și factori de protecție specifici activității, ce subliniază necesitatea abordării multidimensionale imaginii corporale (Swami & Szmigielska, 2013, van Hanswijck & van Furth, 1999, Petrie & Greenleaf 2011, Smolak et. al 2000, Varnes et al, 2013).

Capitolul 3. Autodeterminarea motivațională în reglarea comportamentului alimentar

O perspectivă complementară modelelor etiologice ale patologiei comportamentului alimentar, aplicabilă atât comportamentelor alimentare disfuncționale cât și sănătoase este oferită de Teoria Autodeterminării ce evidențiază mecanismele motivaționale implicate în autoreglarea comportamentului (Deci & Ryan 2000, Verstuyf et al, 2012). Teoria autodeterminării extinde taxonomia motivației prin diferențierea mai multor tipuri de motivație extrinsecă în funcție de nivelul de autodeterminare, respectiv gradul de autonomie sau control resimțit în adoptarea comportamentului (Deci & Ryan 2000). Comportamentul alimentar reprezintă un domeniu relevant de aplicație a autodeterminării motivaționale, datorită predominanței motivației extrinseci în sfera reglării comportamentului alimentar ce poate urmări diferite obiective, ca managementul formei fizice, controlul greutății sau menținerea stării de sănătate (Verstuyf et al, 2012). Teoria conceptualizează șase forme de autoreglare a comportamentului în funcție de tipul motivație,

ierarhizate pe un *continuum al auto-determinării* de la formele controlate de autoreglare sau non-autodeterminate, la formele autonome sau autodeterminate de reglare comportamentală (Pelletier et al. 2004, Pelletier & Dion 2007). Acestea diferă în funcție de nivelul de autonomie sau control asupra comportamentelor, sau măsura în care sunt liber asumate, adoptate cu sentimentul voinței personale, sau impuse, adoptate cu sentimentul presiunii și constrângerii (Deci & Ryan 2000, Verstuyf et al 2012). Motivația *intrinsecă* este nivelul maxim de autodeterminare pe continuum iar la polul opus, *amotivația* reprezintă lipsa auto-determinării. Patru forme de reglare bazate pe motivație intrinsecă sunt ierarhizate pe continuum între cei doi poli în funcție de nivelul de autodeterminare, de la cele controlate (externă, introiectată) la cele autonome (identificată și integrată) (Deci & Ryan 2000). *Reglarea externă*, prototipul motivației extrinseci implică adoptarea comportamentului pentru a se conforma cerințelor și așteptărilor celorlalți. *Reglarea introiectată* implică internalizarea parțială a motivelor externe și se manifestă ca formă de control și presiune internă, autoimpusă, motivată de vină, rușine, anxietate. *Reglarea identificată* este o formă autonomă implicând adoptarea comportamentului deoarece individul îi recunoaște valoarea și beneficiile. *Reglarea integrată* implică integrarea valorii comportamentului în conceptul de sine, în armonie și congruență cu alte scopuri și aspecte importante ale identității personale.

Autodeterminarea în reglarea comportamentului alimentar primește din ce în ce mai mult suport empiric în studii recente ce au aplicat teoria autodeterminării în relație cu diferite aspecte relevante, de la alimentația sănătoasă, controlul greutateii și dietele alimentare până la tulburările de comportament alimentar (Verstuyf et al, 2012, 2016). Studiile axate pe teoria autodeterminării au examinat efectele reglării autonome sau reglării controlate, asupra comportamentelor alimentare disfuncționale sau alimentației sănătoase, investigând rolul autodeterminării motivaționale asupra comportamentului alimentar și în contextul factorilor socioculturali de influență asupra imaginii corporale (Pelletier et al. 2004a, Pelletier & Dion 2007). Studiile arată că autodeterminarea motivațională în reglarea comportamentului alimentar are consecințe diferite (Verstuyf et al., 2012). Autodeterminarea din formele de reglare autonome a comportamentului alimentar facilitează adoptarea comportamentelor alimentare sănătoase, iar lipsa acesteia în formele controlate de reglare a comportamentului alimentar contribuie la comportamente alimentare disfuncționale (Pelletier et al. 2004, Pelletier & Dion 2007). În contextul factorilor socioculturali de influență asupra imaginii corporale, autodeterminarea în reglarea comportamentului alimentar mediază relația dintre insatisfacția corporală și efectele sale la nivelul comportamentului alimentar (Pelletier & Dion 2007). Reglarea controlată favorizează comportamente alimentare disfuncționale iar reglarea autonomă conduce la comportamente alimentare sănătoase, rezultate confirmate recent și în rândul femeilor la dietă (Verstuyf et al., 2016). Reglarea autonomă a comportamentului alimentar are un rol protector față de expunerea la idealul sociocultural de

suplețe chiar în condițiile unui nivel ridicat de insatisfacție a imaginii corporale, prevenind efectele negative asupra comportamentului alimentar, facilitând comportamentele alimentare sănătoase (Mask & Blanchard 2011). Autodeterminarea în reglarea comportamentului alimentar prezintă o relevanță crescută în managementul formei fizice și poate fi un factor al succesului sau eșecului în auto-reglarea alimentației și controlul greutateii. Formele de reglare autonome, autodeterminate contribuie la succesul în auto-reglarea comportamentului alimentar fiind mai eficiente pe termen lung în menținerea formei fizice și greutateii corporale (Verstuyf et al., 2012). Formele de reglare controlate, non-autodeterminate se asociază cu patologia comportamentului alimentar și eșecul în reglarea comportamentului alimentar fiind ineficiente în controlul greutateii și menținerea formei fizice pe termen lung. Din această perspectivă, relevanța personală și valențele pozitive ale imaginii corporale în ocupația de manechin pot implica autodeterminarea și reglarea autonomă a comportamentului alimentar mai eficientă în menținerea formei fizice, sprijinind consecvența în menținerea siluetei.

Capitolul 4. Reglementări legislative și socio-profesionale pentru protecția sănătății și prevenția problemelor de comportament alimentar în rândul manechinelor

Pentru protecția sănătății manechinelor și schimbarea influențelor socioculturale ale idealului de frumusețe promovat prin media și industria modei asupra imaginii corporale, au fost propuse sau implementate o serie de inițiative și măsuri la nivelul politicilor publice în mai multe state precum Anglia, Franța, SUA, România s.a. Una din primele inițiative la nivel socio-profesional a fost implementată chiar în România, odată cu profesionalizarea activității manechinelor prin *Standardul ocupațional manechin* (2006) adoptat de *Autoritatea Națională pentru Calificări* încă din anul 2006, elaborat și validat în urma unui amplu proiect de cercetare prin studii empirice asupra activității manechinelor la nivel internațional. Un an mai târziu, *Consiliul Modei Britanice* a propus o serie de recomandări pe baza rezultatelor consultării manechinelor și personalului din domeniul modei în colaborare cu specialiști în sănătate, în cadrul inițiativei socio-profesionale *Model Health Inquiry* (2007). Mai recent, *Guvernul Francez* a adoptat reglementări legislative pentru sănătatea muncii, condiționând activitatea de manechin de încadrarea în limitele minime a indicelui de masă corporală, certificată medical (Assemblée Nationale, 2015). Foarte recent, un studiu științific strategic a evaluat percepția manechinelor privind aplicabilitatea și utilitatea practică a unor propuneri de politici publice pentru reducerea impactului idealului de suplețe din industria modei (Rodgers et al, 2017). Ca inițiative la nivel sociocultural au fost propuse și adoptate în mai multe state, precum Canada, Australia, Anglia, *Coduri voluntare de conduită în industria modei, mass-mediei și publicității* pentru imaginea corporală pozitivă (Paxton, 2015).

În **România**, din 2006 este în vigoare *Standardul Ocupației de Manechin* adoptat de *Autoritatea Națională pentru Calificări*, un progres important ce reglementează activitatea profesională a manechinelor în domeniul modei, validat de experți din domeniul modei, spectacolelor, artei, culturii, evenimentelor (Standard, 2006). Standardul cuprinde 13 unități de competență, fundamentale, generale și specifice ce prevăd criteriile de performanță, cunoștințe, aptitudini, abilități, condiții de lucru și pregătire a manechinelor pentru a corespunde exigențelor și solicitărilor profesionale (Standard, 2006). Standardul a fost elaborat în urma unui amplu proiect de cercetare a activității profesionale a manechinelor, prin studii empirice de teren în domeniul modei, la nivel internațional, timp de peste doi ani, ce a permis culegerea de informații practice privind realitatea criteriilor de selecție a designerilor și organizatorilor de evenimente. Prin contactul direct cu manechine și specialiști în organizarea evenimentelor de modă s-au făcut observații privind activitatea, metodele, tehnicile, atitudinile și comportamentele profesionale, atât pe parcursul perioadelor de pregătire și antrenament cât și în culisele organizării unor mari festivaluri de modă internaționale. Pe parcursul festivalurilor de modă cât și în perioadele de antrenament, manechinele au un program încărcat de activitate și pregătire intensivă, ce implică o solicitare fizică și psihică intensă și o disciplină riguroasă (Bolea, 2006). Pentru a face față cu succes acestui tip de activitate dinamică, solicitantă și programului aglomerat, manechinele beneficiază în timpul pregătirii evenimentelor de trei mese pe zi, consistente caloric și condiții deosebite de confort și odihnă, pentru a dispune de energia necesară. Practicarea activității la nivel profesionist implică o disciplină riguroasă și în perioada dintre evenimente, pentru a se menține la nivelul cerințelor și solicitărilor ocupaționale, ce necesită o alimentație corespunzătoare, o stare bună de sănătate, condiție fizică optimă și tonus sănătos (Standard, 2006). Criteriile de performanță impun o disciplină similară cu a sportivilor. În practică se pune accent pe condiția fizică care să permită manechinelor rezistența la solicitările ocupației, menținerea aspectului sănătos cerut pe podium și a unui tonus optim pentru prezentările făcute pe tocuri foarte înalte, ritmuri alerte, cu miscări bine coordonate și sincronizate (Bolea, 2006). Standardul Ocupațional prevede două unități de competență specifice, pentru *menținerea stării de sănătate și asigurarea formei fizice*, necesare manechinelor pentru a face față solicitărilor ocupației ce necesită o bună condiție fizică și psihică. Criteriile pentru *menținerea stării personale de sănătate* includ alimentația rațională și echilibrată, controale medicale periodice și protejarea de factori nocivi. Pregătirea manechinelor include noțiuni privind alimentația rațională iar la evaluare se urmărește și aspectul fizic general ca expresie a unei alimentații raționale și sănătoase și a unui mod de viață echilibrat (Standard, 2006). Criteriile pentru *asigurarea formei fizice* prevăd respectarea unei alimentații echilibrate și sănătoase, urmarea de programe personalizate de pregătire, practicarea unor programe de antrenament fizic adecvate particularităților individuale fizice și constituționale

(Standard, 2006). Având în vedere relevanța formei și condiției fizice pentru manechine, aceste elemente și criteriile sunt incluse în competențele profesionale pentru a ghida metodele sănătoase raționale de menținere a formei fizice și stării de sănătate.

Model Health Inquiry, un studiu realizat în **Anglia**, de Consiliul Modei Britanice (*British Fashion Council* - BFC, 2007) ce a vizat îmbunătățirea sănătății și condițiilor de lucru a manechinelor de la *London Fashion Week*, este un exemplu de abordare colaborativă cu profesioniștii din industria modei și specialiștii în domeniul sănătății. Raportul inițial *Model Health Inquiry* din 2007, prevedea o serie de recomandări printre care: certificate medicale care să ateste o stare bună de sănătate a manechinelor, asigurarea unui mediu sănătos în culise și oferirea de alimente sănătoase, implementarea unui program de conștientizare și educație pentru sănătate destinat manechinelor. În urma consultării experților în domeniul tulburărilor de alimentație, se consideră inoportună fixarea limitei minime a indicelui de masă corporală, nefiind indicator valid al stării de sănătate, în special într-un grup atipic ca manechinele, ce ar putea crește riscul pentru tulburări de alimentație prin focalizarea excesivă asupra greutateii (BFC, 2007). În revizuirea recomandărilor și măsurilor din 2016, a fost eliminată obligația certificatelor de sănătate, evidențiată în studiul pilot ca nefezabilă și considerată o soluție inefficientă, dar se reafirmă necesitatea implementării unui program de educație pentru sănătate adresat manechinelor (BFC, 2016). Recomandările au fost incluse în ghiduri de bune practici în domeniul modei, inclusiv recomandări cu privire la cerințele privind forma fizică optimă a manechinelor subliniindu-se necesitatea de a face clar diferența între a fi într-o bună formă fizică, în opoziție cu fixarea unor ținte nerealiste (BFC, 2017). Se recomandă manechinelor un program de alimentație sănătoasă și antrenament fizic pentru asigurarea și menținerea formei fizice, descurajându-se ferm orice fel de metode nesănătoase (BFC 2018).

În **Franța** a fost adoptat în 2015 un *Proiect de lege* pentru modernizarea sistemului de sănătate, ce reglementează inclusiv practicarea activității profesionale de manechin prin impunerea nivelului minim al indicelui de masă corporală în acord cu normele în domeniul sănătății și sancționarea angajatorilor din industria modei cu amenzi foarte mari. Ulterior, hotărârea de aplicare a reglementării emisă de Ministerul Sănătății și publicată în Jurnalul Oficial al Republicii Franceze în 2017, stabilește ca pentru persoanele peste 18 ani, evaluarea indicelui de masă corporală să se raporteze la limita pragului moderat subponderal până la sever subponderal ($BMI < 17 \text{ kg/m}^2$) (Ministère des affaires sociales et de la santé, 2017). Se impun și vizite medicale cu rol de prevenire cât și controale medicale periodice, prin care cadre medicale specializate în sănătatea muncii, verifică starea de sănătate, în special prin evaluarea indicelui de masă corporală care să permită practicarea ocupației de manechin.

În *SUA* a fost realizat recent un studiu științific strategic pentru informarea politicilor care să adreseze standardul de suplețe din industria modei, vizând examinarea acceptabilității și adecvării practice a unor propuneri legislative adresate activității manechinelor prin consultarea lor ca potențiali beneficiari direcți ai unor astfel de măsuri (Rodgers et al, 2017). Printre măsurile propuse se numără un prag minim pentru indicele de masă corporală al manechinelor de 18 kg/m², asigurarea alimentației și pauzelor de masă în timpul activității, controale și avize medicale periodice pentru atestarea stării de sănătate corespunzătoare, mărimi mai mari pentru ținutele prezentate pe podium la prezentările de modă (Rodgers et al, 2017). Aprecierea impactului și fezabilității măsurilor propuse manechinelor arată că obligarea angajatorilor de a asigura alimentația și pauze de masă la locul de muncă pentru activități de peste 6 ore a fost apreciată cel mai pozitiv de manechine atât ca impact și fezabilitate (Rodger et al, 2017). La polul opus, impunerea restricției privind limita minimă a indicelui de masă corporală a fost apreciată ca cea mai puțin folositoare, fiind evaluată ca cea mai nefezabilă și fără impact dintre măsurile propuse, considerată de manechine atât nepotrivită cât și foarte greu de implementat (Rodger et al, 2017).

Mai recent, lideri mondiali din industria modei au adoptat *Carta privind relațiile de lucru cu manechinele și starea lor de bine* (LVMH & Kering, 2017). Pentru sănătatea manechinelor, se prevede colaborarea doar cu manechine care prezintă un certificat medical care atestă starea bună de sănătate și capacitate de lucru. Se exprimă angajamentul designerilor ca măsurile 32 pentru femei și 42 pentru bărbați să fie interzise în casting-uri. În plus, se exprimă angajamentul de a pune la dispoziția manechinelor accesul la serviciile unui psiholog sau psihoterapeut pe parcursul programului de lucru (LVMH & Kering, 2017). Cu privire la alimentația manechinelor, este prevăzută asigurarea alimentației și hidratării conform necesităților nutriționale și accesul la informații utile pentru menținerea unei alimentații sănătoase pe parcursul zilelor de lucru.

Ca modalitate de intervenție la nivel sociocultural au fost adoptate *Coduri voluntare de conduită în industria modei, mass-media și industria publicitară* pentru încurajarea rolului activ ca lideri de opinie în promovarea schimbărilor pozitive pentru imaginea corporală (Paxton, 2015). Acestea solicită angajamentul pentru principii și acțiuni precum promovarea diversității formelor corporale, respingerea idealurilor de suplețe nerealiste, încurajarea alimentației sănătoase, dezvoltarea imaginii corporale pozitive, obiective sănătoase pentru forma fizică, diversificarea mărimilor hainelor comercializate sau declararea imaginilor manipulate digital (Paxton, 2015).

În concluzie, capitolul exemplifică eforturile întreprinse timp de mai bine de un deceniu pentru îmbunătățirea condițiilor profesionale din industria modei prin reglementări legislative și socio-profesionale menite să protejeze sănătatea și bunăstarea manechinelor. Sintetizând aceste eforturi, se poate constata că industria modei a inițiat schimbări pozitive importante pentru protecția sănătății manechinelor, și prevenția problemelor de comportament alimentar.

Studiu 1. Tulburări de comportament alimentar în rândul manechinelor. Review sistematic

Aspectul fizic agreabil este un atribut necesar în industria modei și imaginii, fiind important pentru accesul și succesul în această carieră profesională (Wissinger, Entwistle, 2012, Mears 2011). Importanța aspectului fizic în contextul socio-profesional al manechinelor, ca și în alte domenii ce pun accent pe forma fizică, a atras atenția specialiștilor în sănătate privind posibile problemele de imagine corporală și comportament alimentar (Smolak et. al 2000, Treasure et. al 2008). În contextul reglementărilor actuale în domeniul profesional al modei și al preocupărilor privind riscul tulburărilor de alimentație în rândul manechinelor, este necesară examinarea dovezilor științifice pe această problematică.

Obiectivele studiului. Studiul și-a propus să revizuiască cercetările realizate pe manechine cu privire la comportamentul alimentar, imaginea corporală și variabile psihologice relevante, pentru a răspunde la următoarele întrebări: 1) Prevalența tulburărilor de comportament alimentar este mai mare în rândul manechinelor profesioniste decât în rândul populației generale? 2) Insatisfacția corporală, greutatea corporală și distorsiunile imaginii corporale sunt probleme mai importante în rândul manechinelor decât în populația generală?

Metoda. Pentru identificarea studiilor existente a fost realizată o căutare în bazele de date ProQUEST, EBSCO, PsycINFO, SCOPUS și Gale. În procesul de căutare și selecție a studiilor a fost urmate The PRISMA- P guidelines (Moher et al. 2009, Shamseer 2015). Criteriile de selecție au fost întrunite de 7 studii empirice, publicate în jurnale peer-review, realizate pe manechine ca grup de studiu, vizând componente ale tulburărilor de comportament alimentar.

Rezultate. Din cele șapte studii transversale, șase au raportat prevalența tulburărilor de comportament alimentar în rândul manechinelor, dintre care patru au analizat și problematica imaginii corporale iar un studiu s-a focalizat exclusiv pe problemele de imagine corporală.

Prevalența tulburărilor de comportament alimentar în rândul manechinelor

Studiile au ajuns la rezultate diferite în prevalența simptomelor tulburărilor de comportament alimentar la manechine. Patru din șase studii arată că manechinele nu au o prevalență crescută a tulburărilor de comportament alimentar full-syndrome (Brenner & Cunningham 1992; Preti et al 2008; Santonastaso et. al 2002; van Hanswijck & van Furth 1999;), dar două din acestea au identificat o prevalență mai mare a sindromului parțial de tulburare de comportament alimentar (Preti et al 2008; Santonastaso et. al 2002).

In ansamblu, majoritatea studiilor arătat că (1) manechinele profesioniste nu prezintă o prevalența crescută a tulburărilor alimentare full-syndrome în comparație cu grupurile de control; (2) manechinele prezintă o prevalență crescută a sindroamelor parțiale de TA.

Imaginea corporală și preocupări legate de aspectul fizic în rândul manechinelor

În ansamblu, majoritatea studiilor au arătat ca manechinele (1) au indicele de masă corporală semnificativ mai scăzut decât grupurile de control, fiind ușor subponderale; (2) nu au un nivel crescut de insatisfacție corporală ci o imagine corporală pozitivă, unele studii obținând chiar un nivel mai mare de satisfacție corporală la manechine față de grupuri de control.

În toate studiile manechinele sunt în medie ușor subponderale cu media BMI de ≈ 18 , ce variază între 16.9 și 18.9, semnificativ mai scăzută decât media BMI în grupurile de control, între 20 și 22.2, dar diferența principală apare în înălțime și nu în greutate. Manechinele au greutate similară cu grupurile de control dar au înălțime semnificativ mai mare (+10-12 cm), o abatere semnificativă de la media de înălțime feminină (Brenner & Cunningham, 1992).

Discuții

În pofida preocupărilor privind riscul tulburărilor de comportament alimentar în rândul manechinelor, cercetarea științifică pe acest grup este surprinzător de scăzută. Din majoritatea studiilor rezultă că tulburările de comportament alimentar nu apar cu o prevalență ridicată în rândul manechinelor în comparație cu grupurile de control. Manechinele acordă importanța mai mare aspectului fizic și sunt mai centrate pe silueta suplă. În toate studiile manechinele au BMI semnificativ mai scăzut decât grupul de control, fiind în medie ușor subponderale cu BMI de 18 kg/m². Acesta nu se asociază însă cu o frecvență crescută a tulburărilor de comportament alimentar și a metodelor disfuncționale de control a greutății. Unii autori explică aceste rezultate prin înălțimea extremă a manechinelor, semnificativ peste medie, ce reflectă o conformație corporală atipică, care le permite menținerea siluetei suple în mod natural, fără eforturi deliberate de a slăbi prin diete severe sau comportamente alimentare patologice (Brenner & Cunningham 1992). Deși au greutate similară cu grupul de control, manechinele sunt semnificativ mai înalte, deci diferența principală în BMI provine din diferența de înălțime. În majoritatea studiilor apare o prevalență similară a tulburărilor clinice de comportament alimentar pe baza criteriilor DSM IV (APA, 2000) între manechine și grupurile de control. Totuși două studii au obținut diferențe semnificative în sindromul parțial AN, mai multe manechine întrunind criteriile propuse: subponderală și influența nejustificată a formei fizice și greutății asupra auto-evaluării (Preti et. al 2008, Santonastasso et. al 2002) deși nu au raportat mai multe comportamente alimentare patologice decât grupul de control. Operaționalizarea sindromului parțial AN este însă problematică în cazul manechinelor, peste 40 % atingând pragul greutății BMI<18 (Santonastasso et. al 2002). BMI depinde de înălțime, iar manechinele prezintă o abatere semnificativă de la medie, ce poate crea o conformație corporală atipică ce le plasează la extrema curbei normale de distribuție a BMI în populația feminină (Brenner & Cunningham 1992). Așadar, BMI scăzut al manechinelor subponderale se poate datora conformației corporale particulare și nu subnutriției.

Mai mult, manechinele erau considerate cu risc mai crescut pentru tulburări de comportament alimentar decât cu grupurile de control, iar majoritatea studiilor au pornit de la ipoteza ca manechinele vor prezenta semnificativ mai multe probleme de imagine corporală. Această ipoteză nu a fost confirmată de rezultate. Majoritatea studiilor au arătat că insatisfacția corporală nu este o trasatură caracteristică manechinelor. Mai mult, studiile au obținut o imagine corporală pozitivă și niveluri crescute de satisfacție corporală la manechine, considerate factori protectori pentru tulburările de comportament alimentar.

Limite și atuuri ale acestui review

Acesta este primul review sistematic ce a examinat legătura dintre ocupația de manechin și tulburările de comportament alimentar, având ca puncte forte caracterul comprehensiv și structurat. În privința limitelor, rezultatele obținute pot fi umbrite de rata scăzută de răspuns în unele studii cât și de numărul foarte mic de studii. Analiza calitativă a studiilor arată că sunt foarte puține studii riguroase, fără limite și carențe metodologice. În primul rând, majoritatea măsurătorilor s-au bazat pe instrumente de autoevaluare ce cresc probabilitatea răspunsurilor dezirabile social și negării comportamentelor stigmatizante. În al doilea rând, o serie de aspecte metodologie limitează validitatea rezultatelor: loturile relativ mici, ratele scăzute de răspuns și receptivitatea scăzută din acest domeniu. În al treilea rând, toate studiile au folosit design-uri transversale ce nu permit concluzii de tip cauzal. Limitările metodologice impun așadar prudență în interpretare și limitează generalizarea rezultatelor.

Concluzii

În ansamblu, cercetarea tulburărilor de comportament alimentar în rândul manechinelor nu confirmă asumția tulburărilor alimentare ca fenomen răspândit. Rezultatele cercetării arată că prevalența tulburărilor clinice de comportament alimentar nu este mai ridicată la manechine, însă acestea sunt ușor subponderale și acordă importanță mai mare siluetei suple dar în general nu raportează mai multe comportamente alimentare disfuncționale și au o imagine corporală pozitivă considerată factor protector. În absența dovezilor științifice consistente, supraestimarea tulburărilor de comportament alimentar în rândul manechinelor în opinia publică poate fi determinată și amplificată de dezinformarea din mass-media tabloidă.

Studiul 2. Adaptarea și validarea MBSRQ-AS și EAT-26 la populația românească

Studiul 2 a avut ca obiectiv principal adaptarea în limba română și verificarea calităților psihometrice a *Chestionarul Multidimensional al Relațiilor Corp-Sine - Scalele Aspectului Fizic (MBSRQ-AS, Cash, 2000)* utilizat pe scară largă pentru evaluarea multidimensională a imaginii corporale. Studiul a vizat și verificarea calităților psihometrice ale versiunii în limba română a

Testului Atitudinilor Alimentare (EAT26, Garner, 1982), instrument de screening ce evaluează comportamentele alimentare disfuncționale și riscul unei tulburări de alimentație.

Chestionarul Multidimensional al Relațiilor Sine-Corp (MBSRQ) (Cash, 2000) este un instrument consacrat de evaluare multidimensională a imaginii corporale, bazat pe modelul cognitiv comportamental al atitudinilor față de propriul corp (Brown, Cash & Mikulka, 1990). Versiunea scurtă *MBSRQ-AS* cuprinde cinci *Scale ale Aspectului Fizic* însumând 34 de itemi: *Evaluarea aspectului fizic* componenta subiectiv-evaluativă a satisfacție globale față de aspectul fizic, *Orientarea asupra aspectului fizic* - importanta acordată aspectului fizic în plan cognitiv și comportamental. *Satisfacția față de părțile corpului* - componentă evaluativă privind satisfacția față de segmente și atribute specifice ale corpului; *Preocuparea pentru greutate* măsoară frica de îngrasare, controlul greutății, alimentația restrictivă *Greutatea Auto-clasificată* de la subponderal la supraponderal. Versiunea scurtă *MBSRQ-AS* - Scalele Aspectului Fizic, a fost adaptată și validată recent în Europa pe populația germană, franceză, spaniolă sau greacă, majoritatea având calități psihometrice adecvate privind fidelitatea și validitatea (Vossbeck-Elsebusch et al., 2014; Untas et al., 2009; Roncero et al., 2015; Argyrides & Kkeli, 2013).

Studiul a fost realizat pe un lot de 375 de participanți cu vârste între 16-60 de ani recrutați din populația generală, din toate categoriile de greutate, dintre care două treimi au fost femei. **Ipotezele** studiului au vizat *structura factorială, consistența internă, validitatea convergentă* în raport cu alte instrumente de evaluare a imaginii corporale și simptomatologiei tulburărilor de comportamentului alimentar și *validitatea de criteriu* în raport cu riscul și diagnosticul de tulburare de comportament alimentar pe baza criteriilor dsm5, prin scale de autoevaluare.

Rezultatele inițiale ale analizei factoriale confirmatorii realizate în programul AMOS, pentru structura factorială originală *MBSRQ-AS*, au indicat o slabă adecvare și au impus o serie de modificări necesare pentru îmbunătățirea modelului, în principal prin eliminarea a 8 itemi cu o slabă încărcare în factori, majoritatea din scala *orientarea asupra aspectului fizic*. Forma finală a instrumentului cu cei *cinci factori MBSRQ-AS conform structurii factoriale originale* însă doar cu 26 itemi, este adecvată datelor obținute din eșantionul investigat.

Toate subscalele *MBSRQ-AS* au o *fidelitate* adecvată, cu indicatori ai consistenței interne satisfăcători, similari celor raportați de autorii instrumentului (Cash, 2000) și de studiile de validare a versiunilor în limba spaniolă (Roncero et al., 2015), germană (Vossbeck-Elsebusch et al., 2014), franceză (Untas et al., 2009) și greacă (Argyrides & Kkeli, 2013).

Rezultatele oferă argumente puternice pentru *validitatea convergentă* a subscalelor *MBSRQ-AS* cu alte instrumente consacrate de evaluarea a imaginii corporale, vizând insatisfacția corporală, preocuparea pentru forma corporală, aprecierea corporală. Subscalele *MBSRQ-AS* prezintă de asemenea o bună validitate convergentă în raport cu patologia comportamentului

alimentar, prin corelațiile semnificative în direcția așteptată cu scorurile la Testul Atitudinilor Alimentare (EAT-26) dar și la Scala Tulburărilor de Alimentație (EDDS).

Rezultatele evidențiază abilitatea subscalelor MBSRQ-AS de a diferenția între persoanele cu risc de tulburare de comportament alimentar pe baza EAT-26, cât și cu diagnostic de tulburare de comportament alimentar la Scala de Diagnostic a Tulburării de Alimentație (EDDS), susținând astfel *validitatea de criteriu* a chestionarului. Rezultatele sunt similare cu cele raportate de studii ce au comparat pacienții cu tulburări de comportament alimentar cu persoane sănătoase, atât cu varianta originală MBSRQ-AS, cât și pentru versiunea în limba germană (Hrabosky et al., 2009; Vossbeck-Elsebusch et al., 2014).

Rezultatele sprijină *validitatea convergentă și de criteriu EAT-26* prin asocierea puternică cu preocuparea pentru forma corporală și simptomatologia tulburărilor de comportament alimentar la EDDS, cât și prin abilitatea de a diferenția între persoanele cu tulburare de comportament alimentar diagnosticate de EDDS pe baza criteriilor dsm5 și cei fără diagnostic.

Între **limitele studiului** se numără utilizarea exclusivă a instrumentelor de autoevaluare, aplicare doar pe populația generală, atribuirea diagnosticului tulburării de comportament alimentar pe baza unui instrument de autoevaluare standardizat și nu prin diagnostic clinic.

Pe baza rezultatelor studiului, putem concluziona că versiunea actuală în limba română a Scalelor Aspectului fizic ale Chestionarului Multidimensional al Relațiilor Sine-Corp cu 26 de itemi grupați în cei cinci factori conform stucturii instrumentului original, prezintă calități psihometrice adecvate în populația generală cu vârste între 16 și 60 de ani. Cele cinci scale MBSRQ-AS sunt: *evaluarea aspectului fizic, orientare asupra aspectului fizic, satisfacția față de părțile corpului, preocuparea pentru greutate și greutatea auto-clasificată.*

Studiul 3. Imaginea corporală multidimensională și comportamente alimentare disfuncționale și sănătoase în rândul manechinelor. Studiu comparativ, predictorii bio-psiho-socioculturali și rolul mediator al autodeterminării motivaționale

Obiectivele studiului au vizat: examinarea multidimensională a imaginii corporale în ocupații cu accent asupra formei fizice, manechine și sportive/dansatoare în comparație cu populația feminină generală; examinarea comportamentelor alimentare disfuncționale și sănatoase în ocupații cu accent pe forma fizică în comparație cu populația generală și a rolului unor factori bio-psiho-sociali relevanți asupra acestora; examinarea rolului mediator al autodeterminării motivaționale în reglarea comportamentului alimentar și autoeficacității, în relația dintre imaginea corporală și comportamentele disfuncționale sau sănatoase.

Studiul a folosit un **design transversal comparativ**, fiind realizat pe un lot de 352 participanți de gen feminin cu vârste între 16-30 ani, compus din 3 grupuri: 88 *manechine* cu experiență profesională recentă, recrutate în cadrul unui festival de modă internațional fashion week; 85 *sportive/dansatoare*, de la facultatea de sport, liceul sportiv, cluburi de dans și balet; 179 *femei - grup de control*, echivalent socio-demografic, din domenii și ocupații diverse. O primă diferență apare în privința înălțimii și indicelui de masă corporală al manechinelor mai scăzut comparativ cu celelalte grupuri, dar aflat în limita greutateii normale în medie, de 18.53.

Conform **primei ipoteze, rezultatele** studiului indică diferențe semnificative între manechine, sportive și grupul de control la **nivelul factorilor socioculturali** asociați imaginii corporale. Internalizarea idealului de suplețe este mai ridicată în rândul manechinelor în comparație cu grupul de control dar și în comparație cu sportivele, ceea ce sugerează o raportare mai accentuată la acest standard de frumusețe în domeniul modei. O altă diferență inedită în privința internalizării idealului suplu între manechine și grupul de control este direcția opusă în care aceasta se asociază cu factorii psihologici. În grupul de control cu cât femeile internalizează mai puternic idealul de suplețe au o stimă de sine mai scăzută și afecte negative mai intense iar în cazul manechinelor cu cât internalizează mai puternic idealul de suplețe au stimă de sine mai ridicată și afecte pozitive mai intense. Acest rezultat sugerează că internalizarea are un caracter disfuncțional în rândul femeilor, care nu se remarcă și în cazul manechinelor, probabil datorită identificării sau discrepanței mai reduse de acest ideal corporal. Presiunile socioculturale percepute pentru a fi suple diferă de asemenea semnificativ între manechine și celelalte grupuri, însă în sens opus internalizării. Manechinele percep mai puține presiuni socioculturale pentru suplețe față de grupul de control cât și față de sportive. În pofida internalizării idealului de suplețe, identificarea cu acest ideal prin conformația fizică, poate atenua semnificativ presiunile socioculturale percepute pentru forma corporală.

Conform celei de-a **doua ipoteze, compararea multidimensională a imaginii corporale** a evidențiat diferențe semnificative între manechine, sportive și grupul de control pentru toate cele șapte dimensiuni evaluate, cu precădere între manechine și grupul de control. Conform așteptărilor, ambele componente ce evaluează dimensiunea *subiectiv-evaluativă a satisfacției corporale* sunt semnificativ mai ridicate în rândul manechinelor comparativ cu grupul de control, atât *evaluarea globală a aspectului fizic* cât și *satisfacția față de aspecte și atribute particulare ale corpului*. Rezultatele indică un nivel mai ridicat al satisfacției față de forma corporală și aspectul fizic în rândul manechinelor față de populația feminină generală, în acord cu rezultatele studiilor anterioare care au evidențiat o imagine corporală pozitivă, cu niveluri mai scăzute ale insatisfacției corporale în cazul manechinelor (Brenner & Cunningham, 1992, Santonastaso et al., 2002). Rezultatele studiului arată și faptul că manechinele au un nivel similar al satisfacției

globale față de aspectul fizic și satisfacției față de părțile corpului în comparație cu sportivele, care prezintă de asemenea o evaluare superioară a aspectului fizic comparativ cu grupul de control. *Orientarea asupra aspectului fizic* este mai ridicată în rândul manechinelor comparativ cu grupul de control dar și față de sportive, indicând că manechinele acordă o importanță mai mare aspectului fizic atât la nivel cognitiv cât și la nivelul comportamentelor adresate formei fizice. Rezultatele sugerează că aspectul fizic este un atribut mai relevant pentru manechine în contextul activității lor, acestea fiind mai focalizate pe managementul formei fizice (Enwistle & Wissinger, 2012; Standard, 2006). *Preocuparea pentru greutate* este semnificativ mai scăzută în cazul manechinelor comparativ cu grupul de control dar și cu sportivele, fapt ce arată că manechinele prezintă în mai mică măsură frica de îngrășare, diete sau restricții pentru controlul greutateii. Rezultate sunt în acord cu un studiu anterior ce a indicat o discrepanță mai redusă între greutatea actuală și ideală în cazul manechinelor (Santonastaso et al., 2002). *Greutatea auto-clasificată* este de asemenea mai redusă în cazul manechinelor comparativ cu celelalte grupuri, precum și indicele de masă corporală cu care corelează foarte puternic, rezultate congruente cu toate studiile comparative anterioare. Atât auto-clasificarea greutateii cât și preocuparea pentru greutate prezintă o legătură puternică IMC în ambele grupuri, iar IMC mai scăzut al manechinelor poate explica astfel preocuparea lor mai redusă pentru greutate. *Evaluarea și orientarea asupra condiției fizice* ating nivelul cel mai ridicat în rândul sportivelor. Rezultatele indică și în cazul manechinelor niveluri mai ridicate ale evaluării și orientării asupra condiției fizice comparativ cu lotul de control, ceea ce evidențiază adoptarea comportamentelor sănătoase pentru managementul formei fizice, conform reglementărilor profesionale (Standard, 2006).

Compararea comportamentelor alimentare disfuncționale nu a evidențiat diferențe între cele trei grupuri, prevalența atitudinilor și comportamentelor alimentare disfuncționale fiind similară în rândul manechinelor, sportivelor și femeilor din grupul de control. Conform ipotezei, frecvența participanților cu risc de tulburare de comportament alimentar cu scoruri EAT-26 peste pragul de tăiere ≥ 20 , este similară în cazul manechinelor, sportivelor și femeilor din grupul de control. Rezultatele sunt în acord cu majoritatea studiilor anterioare pe manechine, care nu au raportat niveluri mai ridicate ale comportamentelor alimentare disfuncționale comparativ cu populația feminină generală (Brenner & Cunningham, 1992; Preti et al., 2008; Santonastaso et al., 2002; van Hanswijck de Jonge & Van Furth, 1999). Contrar ipotezei, nici comportamentele alimentare sănătoase nu diferă semnificativ între cele trei grupuri analizate, manechinele obținând rezultate similare sportivelor și lotului de control. Astfel, cele trei grupuri par să aibă un comportament alimentar similar din punct de vedere al frecvenței consumului diferitelor categorii de alimente din piramida alimentară sau categoriilor de produse considerate nesănătoase, care trebuie consumate cu moderație.

Predicția comportamentelor alimentare disfuncționale în cazul femeilor din lotul de control sprijină doar parțial ipoteza 4 vizând rolului dimensiunilor imaginii corporale și a factorilor biologici (IMC), psihologici (stima de sine, emoții negative, alexitimie) și socioculturali (presiuni socioculturale percepute și internalizarea idealului de suplețe). Peste jumătate din varianța comportamentelor alimentare disfuncționale este explicată de influența factorilor socioculturali, presiunile socioculturale percepute și internalizarea idealului de suplețe fiind predictorii semnificativi, alături de trei dintre dimensiunile imaginii corporale, respectiv orientarea asupra aspectului fizic, preocuparea pentru greutate care este și cel mai important predictor, și clasa de greutate, controlând influența IMC. În schimb dimensiunea subiectiv-evaluativă a imaginii corporale, prin cele două componente, evaluarea aspectului fizic și satisfacția corporală, dar și factorii psihologici, stima de sine, alexitimia și emoțiile negative, nu sunt predictorii semnificativi ai comportamentelor alimentare disfuncționale, și nu îmbunătățesc puterea explicativă a modelului, în rândul femeilor din grupul de control. Spre deosebire de femei în general, la care peste jumătate din varianța comportamentelor disfuncționale este explicată de influențele socioculturale și imaginea corporală conform modelului sociocultural, acesta nu se aplică și în cazul manechinelor, pentru care este explicată doar 24% din varianța scorurilor EAT. Din factorii analizați, doar preocuparea pentru greutate este un predictor semnificativ al comportamentelor alimentare disfuncționale și stima de sine un predictor negativ al scorurilor EAT. Astfel, în cazul manechinelor, factorii socioculturali - presiunile socioculturale percepute și internalizarea idealului de suplețe - nu au o influență semnificativă asupra alimentației disfuncționale, prezentă în cazul femeilor ci este mai importantă influența factorilor psihologici, respectiv stima de sine, în acord cu perspectiva bio-psiho-socială. Cu toate acestea, influența stimei de sine devine ne semnificativă prin introducerea experienței profesionale ca predictor (negativ) al comportamentelor alimentare disfuncționale sugerând un posibil rol de protecție al factorilor socio-profesionali. Cu cât crește experiența profesională, stima de sine este mai ridicată și comportamentele disfuncționale sunt mai reduse. Rezultatul sugerează posibila influență profesională pozitivă a activității manechinelor asupra comportamentelor alimentare problematice, ce ar putea reduce riscul tulburărilor de comportament alimentar. Aceasta se poate datora criteriilor profesionale pentru menținerea stării de sănătate și formei fizice prin alimentație echilibrată, exerciții fizice regulate și încurajarea unui stil de viață echilibrat și sănătos, din Standardul ocupației de manechin (Standard, 2006). Cu cât avansează în carieră, aplicarea criteriilor profesionale vizând menținerea stării de sănătate și formei fizice prin metode sănătoase poate să descurajeze comportamentele disfuncționale, prevenind tulburările de comportament alimentar. Totuși, nu toate statele au implementat astfel de reglementări profesionale pentru

manechine, astfel că un studiu realizat pe manechine în SUA raportează o rată ridicată a comportamentelor disfuncționale de control al greutății (Rodgers et al., 2017).

Conform ipotezei 5, rezultatele analizelor de mediere realizate în PROCESS confirmă parțial **rolul autodeterminării motivaționale în reglarea comportamentului alimentar ca mediator** al influenței imaginii corporale și presiunilor socioculturale percepute pentru suplețe asupra comportamentelor alimentare disfuncționale, însă doar pentru grupul de control, dar nu și pentru manechine. În grupul de control, atât reglarea controlată a comportamentului alimentar cât și reglarea autonomă sunt mediatori semnificativi ai efectului preocupării pentru greutate asupra comportamentelor disfuncționale, rezultatele indicând o mediere parțială semnificativă a efectului total ce explică 43 % din varianța scorurilor la EAT-26. Rezultatele sunt doar parțial congruente cu studiile bazate pe teoria autodeterminării, privind efectul reglării controlate asupra comportamentelor alimentare disfuncționale (Pelletier et al., 2004; Pelletier & Dion, 2007), însă efectul reglării autonome a comportamentului alimentar este în contradicție cu acestea. Acest rezultat inedit poate fi explicat prin examinarea comportamentelor disfuncționale din simptomatologia anorexiei spre deosebire de simptomatologia bulimiei abordată în alte studii. Spre deosebire de pierderea controlului asupra alimentației în bulimie, pentru restricționarea efectivă a alimentației în anorexie, reglarea autonomă poate fi relevantă, autodeterminarea motivațională favorizând perseverența în reglarea comportamentului alimentar și greutatea scăzută. Spre deosebire de grupul de control, în cazul manechinelor modelul de mediere nu este adecvat. Reglarea controlată a comportamentului alimentar, nu are un efect semnificativ asupra comportamentelor disfuncționale, iar reglarea autonomă nu este influențată de preocuparea pentru greutate, dar are un efect semnificativ asupra comportamentelor disfuncționale. Astfel, independent de efectul preocupării pentru greutate, reglarea autonomă are un efect distinct asupra comportamentelor disfuncționale specifice anorexiei, spre deosebire de cele specifice bulimiei din studii anterioare (Pelletier et al., 2004, Pelletier & Dion, 2007).

Într-un model mai complex de mediere, în grupul de control efectul presiunilor socioculturale pentru suplețe asupra comportamentelor alimentare disfuncționale explică 32% din varianță, și este mediat total de preocuparea pentru greutate atât direct cât și indirect prin intermediul reglării controlate a comportamentului alimentar, în acord cu studiile anterioare (Pelletier & Dion, 2007). În cazul manechinelor în schimb, acest model de mediere este doar parțial sprijinit de rezultatele: efectul presiunilor socioculturale asupra comportamentelor disfuncționale este mult mai scăzut decât în grupul de control (7 % față de 32% din varianță) și este mediat total doar de preocuparea pentru greutate dar nu și de reglarea controlată.

În privința comportamentelor alimentare sănătoase, în grupul de control reglarea autonomă are un efect total semnificativ atât direct cât și indirect prin intermediul autoeficacității, indicând deci

o mediere parțială semnificativă, însă puterea explicativă a efectului total este destul de scăzută (12 % din varianță). În cazul manechinelor în schimb, reglarea autonomă are un efect total semnificativ asupra comportamentelor sănătoase cu o putere explicativă mai mare (24% din varianță), însă autoeficacitatea nu este un mediator semnificativ al acestei relații.

Contrar **ultimei ipoteze, autodeterminarea motivațională** în reglarea comportamentului alimentar nu diferă între grupuri; manechinele, sportivele și grupul de control având niveluri similare ale reglării autonome și ale reglării controlate a comportamentului alimentar. Diferențele la nivelul imaginii corporale nu se reflectă deci și în reglarea comportamentului alimentar și comportamentele propriuzise dar este posibil să se reflecte în alte metode și strategii de management al formei fizice, neinvestigate în studiu (ex. exercițiul fizic). Conform ipotezei, manechinele au autoeficacitatea pentru greutate și alimentație sănătoasă semnificativ mai ridicată comparativ cu grupul de control, deci au o încredere mai mare în abilitatea de a-și menține greutatea și alimentația probabil datorită conformației naturale (Brenner & Cunningham, 1992). Rezultatele indică diferențe între manechine și grupul de control și în factorii psihologici asociați problemelor de comportament alimentar. Stima de sine este mai ridicată în cazul manechinelor comparativ cu grupul de control și se asociază pozitiv cu durata experienței profesionale și satisfacția imaginii corporale, deci diferența ar putea fi asociată și rolului pozitiv al activității profesionale (Brenner & Cunningham, 1992, van Hanswijck & van Furth, 1999). În plus, emoțiile pozitive sunt mai ridicate în cazul manechinelor dar și în cazul sportivele, comparativ cu grupul de control, ceea ce sugerează o posibilă influență benefică asupra stării afective, asociată contextului profesional axat pe aprecierea calităților corporale, estetice și funcționale privind forma și condiția fizică. De asemenea, în cazul manechinelor și emoțiile negative dar și alexitimia sunt semnificativ mai reduse comparativ cu grupul de control dar și cu sportivele, ceea ce ar putea sugera un rol pozitiv al activității profesionale asupra stării afective și competenței emoționale.

Atuuri și limite ale studiului. Studiul aduce o serie de contribuții noi privind imaginea corporală și comportamentului alimentar în rândul manechinelor în comparație cu populația generală. Este primul studiu care a analizat simultan manechine și sportive, ca ocupații în care se pune accent asupra diferitelor aspecte ale formei fizice, în comparație cu un grup de control, pe mai multe dimensiuni ale imaginii corporale, comportamentele alimentare disfuncționale dar și sănătoase și factorii biologici, psihologici și socioculturali relevanți. Un element de noutate este predicția comportamentelor alimentare disfuncționale din perspectivă bio-psiho-socială, separat pentru manechine și populația generală. Un merit principal este investigarea unei populații speciale, greu accesibile cercetării științifice, manechine participante la evenimente de modă internațională, un avantaj fiind aplicarea în teren, în context profesional, ceea ce conferă studiului validitatea ecologică.

Limitele studiului implică utilizarea instrumentelor de autoevaluare, cu neajunsuri specifice, ca interpretarea subiectivă și răspunsuri dezirabile social, la care se adăugă numărul mare de instrumente și itemi ce crește durata evaluării și riscul de a răspunde la întâmplare. O limită importantă a fost neevaluarea simptomatologiei bulimice ce a limitat identificarea unor posibile diferențe între grupuri și puterea explicativă a predictorilor investigați, majoritatea fiind cunoscuți ca factori de risc pentru simptomatologia bulimică. O altă limită este designul transversal.

Concluzii. Diferențele în factorii socioculturali de risc, presiunile socioculturale percepute mai scăzute dar internalizarea idealului suplu mai ridicată în cazul manechinelor față de sportive și grupul de control, evidențiază un impact diferit al influențelor socioculturale, raportat la particularitățile contextului socio-profesional și conformației fizice atipice a manechinelor. Aceste particularități se concretizează și în diferențe în toate dimensiunile imaginii corporale, preocupări mai reduse pentru greutate, o evaluare mai favorabilă a aspectului și condiției fizice și un nivel mai ridicat de satisfacție corporală, dar și o importanță mai mare acordată formei fizice în plan cognitiv și comportamental de către manechine. Se remarcă și absența diferențelor semnificative în prevalența comportamentelor alimentare disfuncționale sau sănătoase și riscul pentru tulburări de comportament alimentar între manechine sportive și femei, contrar opiniei publice și preocupării unor cercetători din aria tulburărilor alimentare. Predictorii comportamentelor alimentare disfuncționale sunt în acord cu modelul socio-cultural în grupul de control, în factorii socioculturali de risc și dimensiunile imaginii corporale, fără influență notabilă din partea factorilor psihologici. Predictorii comportamentelor disfuncționale nu sunt similari și în cazul sportivelor și manechinelor, pentru care majoritatea factorii analizați nu au o influență semnificativă. De asemenea, rolul mediator al autodeterminării motivaționale în reglarea comportamentului alimentar, privind efectul presiunilor socioculturale și a preocupării pentru greutate asupra comportamentelor disfuncționale, este confirmat în cazul femeilor, dar nu și în cazul manechinelor. Experiența profesională a manechinelor ca predictor semnificativ, are un rol protectiv, explicând în sens negativ comportamentele alimentare disfuncționale. În plus, diferențele în factorii psihologici, stima de sine și emoțiile pozitive mai ridicate, iar alexitimia și emoțiile negative mai reduse în cazul manechinelor, par să sugereze posibile efecte psihologice pozitive ale experienței profesionale în domeniul modei.

Studiul 4. O analiză prospectivă bio-psiho-socioculturală longitudinală a imaginii corporale și comportamentul alimentar în rândul manechinelor

În studiul 4 ne-am propus să explorăm printr-o abordare longitudinală imaginea corporală și comportamentele alimentare disfuncționale pe durata unui an de activitate a manechinelor examinând influența prospectivă a unor factori biologici (indice de masă corporală - IMC),

psihologici (stima de sine) și socioculturali (presiunile percepute pentru suplețe). În plus, studiu vizează analiza prospectivă a relației dintre satisfacția imaginii corporale și stima de sine a manechinelor. Studiul explorativ a fost realizat pe un lot de 37 de manechine de gen feminin, cu vârsta cuprinsă între 15 și 32 de ani, evaluate în două momente diferite la 12 luni distanță, în timpul participării la două festivaluri internaționale tip săptămâna modei.

Prima ipoteză a studiului a vizat identificarea eventualelor schimbări la nivelul imaginii corporale și a stimei de sine a manechinelor pe parcursul unui an și am preconizat că acestea se vor îmbunătăți în urma activităților profesionale. Această ipoteză este susținută doar parțial de rezultatele obținute, respectiv stima de sine a manechinelor a crescut semnificativ de la prima la ce-a de a doua evaluare după 12 luni, în timp ce satisfacția imaginii corporale nu a înregistrat schimbări semnificative. În acord cu un studiu anterior care a indicat un nivel mai ridicat al stimei de sine a manechinelor (Brenner & Cunningham, 1992), creșterea acesteia pe parcursul anului sugerează că activitatea manechinelor ar putea avea efect pozitiv asupra imaginii de sine, prin expunerea și aprecierea publică, recunoașterea și validarea profesională sau afirmarea socială și evaluarea pozitivă în raport cu standardele socioculturale (Preti et al, 2008, Brenner & Cunningham, 1992, van Hanswick & van Furth, 1999). Asemenea imaginii corporale, comportamentele alimentare disfuncționale nu s-au modificat pe parcursul unui an de activitate a manechinelor și au rămas relativ stabile în timp la nivelul grupului analizat.

Pentru a identifica în cazul manechinelor direcția relației dintre imaginea corporală și stima de sine am verificat dacă satisfacția imaginii corporale influențează în mod prospectiv stima de sine și este implicată în creșterea acesteia observată între cele două evaluări. Rezultatele obținute susțin ipoteza propusă, arătând că satisfacția inițială a imaginii corporale este un predictor prospectiv semnificativ al schimbărilor la nivelul stimei de sine după un an. Rezultatul este în concordanță cu studii care au evidențiat rolul (in)satisfacției imaginii corporale ca predictor prospectiv al stimei de sine în populația generală (O'Dea, 2012; Ricciardelli & Yager, 2016; Paxton et al, 2006). Mai mult, rezultatele indică și faptul că în cazul manechinelor, nu apare și influența reciprocă din partea stimei de sine ca predictor prospectiv al (in)satisfacției imaginii corporale, observată în unele studii longitudinale pe populația generală (Paxton, Eisenberg & Neumark-Sztainer, 2006; Wojtowicz & von Ranson, 2012), deci influența este unidirecțională, din partea imaginii corporale.

În privința influenței prospective a unor factori biologici, psihologici și socioculturali asociați imaginii corporale, asupra comportamentelor alimentare disfuncționale, indicele de masă corporală, stima de sine, satisfacția imaginii corporale și presiunile socioculturale percepute pentru a fi suple de la evaluarea inițială au fost analizate ca predictori prospectivi ai comportamentelor alimentare disfuncționale după un an. Rezultatele pentru scorul global EAT-26

nu susțin ipoteza propusă, deoarece niciunul din factorii evaluați la timpul 1 nu este predictor prospectiv semnificativ al comportamentelor alimentare disfuncționale la timpul 2. Rezultatul este în contrast cu studiile prospective pe populația generală (Rohde, Stice & Marti, 2014; Stice 2002) iar posibile explicații ar fi diferențe în operaționalizarea comportamentelor disfuncționale, studiile vizând mai ales simptomele bulimiei, sau simptome clinice, în timp ce EAT-26 vizează în special simptomele și riscul de anorexie (Garner & Garfinkel, 1979); numărul redus de participanți, eterogenitatea intra-grup, variabilitatea intra-individuală; particularități biologice și socioculturale ale manechinelor față de alte femei (Santonastaso et al, 2002; Preti et al, 2008; Brenner & Cunningham, 1992). Ulterior am testat o ipoteză secundară mai specifică privind rolul variabilelor evaluate la T1 ca predictori prospectivi pentru scorul la subscala Dietă a EAT-26, iar satisfacția corporală a fost predictor negativ al Dietei restrictive și stima de sine a avut o influență marginală, tot în sens negativ. Așadar, la nivelul influenței prospective, rezultatele susțin doar parțial ipoteza, satisfacția corporală și stima de sine fiind factori de protecție pentru Dieta restrictivă.

Ultima ipoteză a vizat predictorii prospectivi ai preocupării pentru forma corporală specifică tulburărilor de comportament alimentar, vizând aceeași factori biologici (IMC), psihologici (stima de sine, satisfacția corporală) și socioculturali (presiunile socioculturale pentru suplețe). Rezultatele susțin parțial ipoteza, cei patru predictori prospectivi la T1 explicând împreună aproape jumătate din varianța preocupării pentru forma corporală la T2, însă doar presiunile socioculturale pentru suplețe și satisfacția imaginii corporale au fost predictori longitudinali semnificativi, dar nu și IMC și stima de sine. În timp ce presiunile pentru suplețe apar ca factori de risc, satisfacția corporală apare ca predictor prospectiv negativ, fiind deci un posibil factor de protecție în dezvoltarea preocupării pentru forma corporală în rândul manechinelor.

Având în vedere limitele metodologice ale studiului (mărimea redusă a lotului, lipsa grupului de control, eterogenitatea vârstei și experienței profesionale) rezultatele au mai mult valoare explorativă ce trebuie dezvoltată și verificată în studii longitudinale mai ample.

Studiul 5. Efectul activității scenice a manechinelor și factorilor socio-profesionali asupra imaginii corporale, stimei de sine și stării afective. Cvasi-experiment natural

Concluziile studiilor anterioare pe manechine au lansat ipoteza că experiența profesională a manechinelor și factori intrinseci domeniului și activității ar putea avea un impact specific asupra imaginii corporale și asupra stimei de sine a manechinelor (Swami & Szmigielska, 2013, van Hanswijck & van Furth, 1999), însă prin designuri transversale astfel de ipoteze nu au putut fi verificate adecvat (Preti et al, 2008). În Studiul 5 ne-am propus să testăm aceste ipoteze printr-un design cvasi-experimental natural de tip pretest-posttest în raport cu participarea la un festival

internațional tip săptămâna modei, pentru a surprinde efectul activității scenice și profesionale asupra imaginii corporale și stimei de sine a manechinelor.

Dezvoltările relativ recente în domeniu disting între imaginea corporală ca trăsătură relativ stabilă și imaginea corporală ca stare, capabilă să reflecte fluctuațiile intra-individuale pe termen scurt prin intervenția anumitor factori externi relevanți (Cash, Fleming, Alindogan, Steadman & Whitehead, 2002; Fuller-Tyszkiewicz, 2019, Thompson, 2004). Deoarece majoritatea cercetărilor asupra fluctuațiilor situaționale ale imaginii corporale s-au axat pe insatisfacția corporală ca stare în populația generală, cercetătorii fac apel la extinderea cercetărilor în noi contexte mai puțin studiate, subliniind necesitatea de a explora influențe asupra experiențelor imaginii corporale ca stare și în populații specifice pentru care imaginea corporală prezintă o importanță particulară (Fuller-Tyszkiewicz, 2019, Cash et al, 2002,).

Obiectivele studiului vizează: examinarea efectului activității scenice și profesionale a manechinelor la un festival internațional tip săptămâna modei, asupra imaginii corporale ca stare, stimei de sine ca stare și stării afective a manechinelor, comparativ cu un grup de control; examinarea rolului factorilor socio-profesionali ai activității manechinelor, evidențiați în standardul ocupației și în literatură, asupra imaginii corporale și comportamentului alimentar.

Studiul a utilizat un **design** prospectiv cvasi-experimental natural, pretest-posttest prin examinarea unui grup de manechine, înainte și după participarea la un festival internațional tip săptămâna modei, în comparație cu un grup de control pasiv, format din elevi și studenți. Studiul a fost realizat pe un lot total de 222 de participanți, 109 manechine și 113 grup de control, echivalente socio-demografic, cu vârste între 16-32 de ani, din care 82% de gen feminin.

Conform primei ipoteze, rezultatele studiului indică faptul că activitatea scenică și profesională a avut un efect pozitiv asupra imaginii corporale ca stare, deoarece satisfacția imaginii corporale a crescut în rândul manechinelor de la pretest, înainte de participarea la festivalul internațional săptămâna modei, la posttest, imediat după încheierea evenimentului. În cazul grupului de control, satisfacția corporală ca stare nu s-a modificat semnificativ. În plus, manechinele aveau un nivel mai ridicat al satisfacției privind imaginea corporală ca stare și la pretest comparativ cu grupul de control. Rezultatele par să susțină ipotezele lansate de studiile anterioare privind influența pozitivă a unor factori socio-profesionali specifici domeniului care ar putea să promoveze aprecierea corporală în rândul manechinelor prin validarea și recunoașterea profesională și aprecierea socială (Brenner & Cunningham, 1992, Santonastasso et al., 2002, van Hanswijck & van Furth, 1999, Swami & Szmigielska, 2013). Îmbunătățirea imaginii corporale ca stare, imediat după aparițiile scenice în prezentările de modă ale unui festival internațional, sugerează faptul că activitatea scenică și performanța publică a manechinelor poate reprezenta o formă de autoafirmare socială a calităților estetice, cu efecte pozitive asupra imaginii de sine. În

acest sens, rezultatele indică și faptul că imaginea corporală ca stare se asociază cu mare parte din factorii socio-profesionali examinați, prezentând o relație pozitivă cu autoaprecierea performanței profesionale, emoțiile experimentate în timpul evenimentului, cu imaginea de sine și autoaprecierea formei fizice de manechin, dar și cu atmosfera de lucru, atitudinile celor din colectiv și abilitățile personale dezvoltate prin această activitate. Rezultate sprijină ipoteza că factori intrinseci domeniului modei și activității profesionale pot avea impact pozitiv asupra imaginii corporale a manechinelor (Swami, Szmigielska, 2013, van Hanswijck & van Furth, 1999). Împreună acești factori explică o proporție semnificativă din varianța imaginii corporale ca stare, cu emoțiile experimentate în cadru profesional și aprecierea formei fizice de manechin ca predictorii semnificativi ai satisfacției corporale la posttest. Contrar ipotezei, anxietatea față de aspectul fizic ca stare nu s-a modificat semnificativ în cazul manechinelor de la pretest la posttest, iar în cazul grupului de control anxietatea fizică a fost mai mare la posttest. Acest rezultat poate fi un efect al reactivității participanților la situația de evaluare care amplifică conștientizarea experiențelor legate de imaginea corporală prin efectul centrării asupra aspectului fizic, conștientizare raportată de majoritatea studiilor vizând evaluarea repetată a imaginii corporale ca stare (Fuller-Tyszkiewicz, 2019). Este posibil ca orientarea atenției asupra aspectului fizic să fie însă obișnuită pentru manechine și să nu influențeze anxietatea situațională, care a rămas constantă, deși ar fi putut să crească ca urmare a conștientizării. Rezultatele arată în plus și că nivelul anxietății față de aspectul fizic a fost semnificativ mai redus în cazul manechinelor în ambele momente, comparativ cu grupul de control.

Conform celei de-a doua ipoteze, rezultatele arată că activitatea scenică și profesională are un efect pozitiv asupra nivelului global al stimei de sine ca stare, care a crescut în cazul manechinelor de la pretest la posttest, în urma participării la săptămâna modei, comparativ cu grupul de control în care nu s-a modificat semnificativ. Acest rezultat susține ipoteza că activitatea profesională a manechinelor și statutul social aferent influențează pozitiv imaginea de sine a manechinelor, sugerată de un studiu anterior care a evidențiat un nivel mai ridicat al stimei de sine în rândul manechinelor comparativ cu grupul de control (Brenner & Cunningham, 1992, van Hanswijck & van Furth, 1999). Statutul oarecum privilegiat și validarea profesională, aprecierea publicului și recunoașterea socială pot reprezenta o formă de autoafirmare cu efect pozitiv asupra stimei de sine globale. În plus față de creșterea observată, manechinele au avut din start un nivel mai ridicat al stimei de sine ca stare la pretest comparativ cu grupul de control, atât global cât și pe cele trei componente, stima de performanță, stima de sine socială și stima de sine fizică. Rezultatele sugerează că diferența în cazul manechinelor nu se limitează la evaluarea aspectului fizic ci se reflectă și în autoaprecierea performanței, având și o importantă componentă interpersonală. Mai mult, stima de sine globală ca stare este pozitiv relaționată cu o serie de

factori socio-profesionali. Autoaprecierea performanței, emoțiile experimentate în timpul evenimentului, atmosfera de lucru, atitudinile din colectiv, abilitățile personale dezvoltate și imaginea de sine ca manechin, sunt factori specifici activității manechinelor ce se asociază în sens pozitiv cu stima de sine globală după participarea la evenimentul internațional. La aceștia se adaugă factorii profesionali legați de imaginea corporală, autoaprecierea formei fizice de manechin și comentarii/sugestii despre siluetă (sens invers), care se asociază cu stima de sine ca stare, și împreună cu emoțiile experimentate pe scenă/în culise sunt predictorii semnificativi ai stimei de sine ca stare, jumătate din varianța acesteia fiind explicată de factori socio-profesionali. Rezultatele vin în sprijinul ipotezei că unii factori intrinseci domeniului și activității profesionale au influență specifică în promovarea satisfacției corporale și a stimei de sine a manechinelor, sugerate anterior (Swami, Szmigielska, 2013, van Hanswijck, van Furth, 1999).

Rezultatele oferă suport parțial pentru **a treia ipoteză** a studiului, arătând că activitatea scenică și profesională a avut efect pozitiv asupra stării afective doar în privința emoțiilor negative care s-a redus de la pretest la posttest doar în cazul manechinelor. Conform ipotezei, starea afectivă s-a îmbunătățit în urma activității scenice a manechinelor prin reducerea nivelului emoțiilor negative, în timp ce nivelul emoțiilor pozitive a rămas constant. Acest rezultat sugerează că activitatea manechinelor într-un eveniment tip săptămâna modei poate implica o experiență emoțională ce poate ameliora trăirile negative, aspect susținut și de asocieri pozitive ale factorilor socio-profesionali cu emoțiile pozitive și asocieri negative cu emoțiile negative. Emoțiile pozitive la posttest se asociază pozitiv cu numărul de prezentări, autoaprecierea performanței, atmosfera de lucru, atitudinile colectivului, imaginea de sine și beneficiile activității de manechin, dar și cu factori legați de imaginea corporală ca sugestiile referitoare la siluetă (relație negativă), sugestiile referitoare la sănătate/stil de viață și autoaprecierea formei fizice de manechin. În plus, emoțiile pozitive au o legătură pozitivă puternică cu emoțiile experimentate pe scenă și în culise dar și cu abilitățile personale dezvoltate ca manechin, ca predictorii semnificativi, care alături de alți factori cu influență mai redusă, explică jumătate din varianța emoțiilor pozitive la posttest. Deși nivelul emoțiilor pozitive nu s-a modificat, acești factori ar putea fi implicați în nivelul mai ridicat al emoțiilor pozitive în rândul manechinelor comparativ cu grupul de control la pretest cât și la posttest. În cazul emoțiilor negative nu au existat diferențe între grupuri la pretest, dar emoțiile negative ale manechinelor s-au redus la posttest. În plus, emoțiile negative au o legătură negativă cu unii factori socio-profesionali (număr de prezentări, autoaprecierea performanței, atmosfera de lucru, atitudinile colectivului, abilitățile dezvoltate, beneficiile percepute, aprecierea formei fizice, emoțiile experimentate în timpul evenimentului), ceea ce sugerează implicații emoționale pozitive ale factorilor socio-profesionali ai activității manechinelor.

În privința **factorilor socio-profesionali** analizați, o primă clarificare vizează calitățile considerate necesare pentru un manechin profesionist și de importanța relativă atribuită acestora. Manechinele consideră încrederea în sine, atitudinea generală, pregătirea scenică sau disciplina și consecvența mai importante decât forma fizică sau frumusețea/ atractivitatea, în timp ce ținuta corporală corectă și expresivitatea artistică sunt la mijlocul clasamentului. O altă clarificare inedită se referă la beneficiile obținute ca manechin din perspectiva participanților, care raportează dezvoltarea personală și a-și face noi cunoștințe ca cele mai importante beneficii, semnificativ mai importante decât câștigurile materiale sau popularitatea și celebritatea, în timp ce dezvoltarea carierei și afirmarea și promovarea sunt la mijloc. Abilitățile personale generale pe care manechinele consideră că și le-au dezvoltat prin această activitate, sunt atitudinea, autocontrolul și încrederea în sine, urmate de competențele scenice ca abilități specifice domeniului, în timp ce calitățile fizice și stilul de viață echilibrat sunt pe plan secundar. Din altă perspectivă, eforturile antrenate fac trimitere și la dificultățile întâmpinate de manechine, cele mai importante fiind considerate de acestea programul încărcat și stresul și emoțiile, semnificativ mai solicitante comparativ cu efortul fizic, cu alimentația și menținerea siluetei, privite din exterior ca provocări asociate acestei ocupații. Un alt aspect relevat de rezultatele studiului face referire la climatul socio-profesional și impactul emoțional al activității scenice și profesionale asupra manechinelor. Rezultatele arată că activitatea manechinelor atât pe scenă în prezentările de modă cât și în culise în pregătirea evenimentului implică o experiență emoțională pozitivă. Aceasta are și cel mai important efect pozitiv asupra imaginii corporale și stimei de sine ca stare și asupra stării afective a manechinelor pe parcursul unui eveniment internațional de profil. Altă serie de factori socio-profesionali relevanți implică influențe, atitudini și practici legate de imaginea corporală și forma fizică oferind o serie de clarificări importante. Sugestiile legate de sănătate/alimentație/stil de viață de la persoane din domeniu, raportate de manechine, arată că cele mai frecvente recomandări includ un stil de viață echilibrat și sănătos, exercițiu fizic și stil de viață activ și alimentație rațională și sănătoasă, semnificativ mai frecvente comparativ cu diete, metode și cure de slăbire încurajate rar sau niciodată. Acestea se reflectă și în metode adoptate pentru menținerea formei fizice raportate de manechine, exercițiile fizice / sportul și alimentația rațională sănătoasă fiind semnificativ mai frecvent adoptate comparativ cu diete/cure de slăbire (rar sau niciodată). Rezultatele sugerează că metodele încurajate sau recomandate în domeniu și adoptate cel mai frecvent de manechine pentru menținerea formei fizice sunt metode sănătoase ca exercițiul fizic și alimentația rațională sănătoasă, în acord cu criteriile Standardului ocupațional (2006).

În acord cu **ultima ipoteză**, trăsăturile imaginii corporale și comportamentul alimentar sunt relaționate cu o mare parte dintre factorii socio-profesionali examinați. Dimensiunile cu valență pozitivă ale imaginii corporale ca trăsătură (evaluarea aspectului fizic, satisfacția cu părțile

corpului și aprecierea corporală) se asociază pozitiv cu autoaprecierea performanței, emoțiile din timpul evenimentului, imaginea de sine și aprecierea formei fizice de manechin, și sunt asociate negativ cu sugestiile pentru siluetă și modificările fizice. În plus, aprecierea corporală și satisfacția cu părțile corpului se asociază pozitiv și cu sugestiile pentru sănătate/stil de viață, iar aprecierea corporală și cu abilitățile personale dezvoltate ca manechin. Prin contrast, preocuparea pentru forma corporală se asociază negativ cu emoțiile experimentate, atitudinile colectivului, și aprecierea formei fizice de manechin, și pozitiv cu dificultățile întâmpinate, sugestiile pentru siluetă și modificările formei fizice. Rezultatele par să susțină ipoteza că în acest context pot coexista anumiți factori socio-profesionali specifici, fie cu influență pozitivă fie cu influență negativă, și că anumiți potențiali factori de risc pentru imaginea corporală și comportamentul alimentar pot fi compensați de prezența unor factori de protecție (van Hanswijck & van Furth, 1999). În privința comportamentelor alimentare disfuncționale, nivelul global și subscala Dietă se asociază negativ cu autoaprecierea formei fizice de manechin și pozitiv cu sugestiile pentru siluetă, modificările fizice și dificultățile întâmpinate. În plus, acești patru factori explică o proporție semnificativă din varianța scorului la Dietă, însă numai dificultățile întâmpinate și modificările fizice sunt predictorii semnificativi, în timp ce toți cei patru factori sunt predictorii semnificativi ai preocupării pentru forma corporală. În acord cu rezultatele raportate de Rodgers și colaboratorii (2017), comentariile și sugestiile referitoare la siluetă, dificultățile întâmpinate și modificările formei fizice pot avea impact negativ asupra comportamentelor disfuncționale ca dietele. În studiul prezent însă frecvența dietelor este foarte scăzută comparativ cu metodele sănătoase recomandate și adoptate de manechine semnificativ mai frecvent. În plus, o serie de factori ai activității manechinelor prezintă asocieri pozitive cu aprecierea corporală și stima de sine o proporție semnificativă din varianța acestora fiind explicată de autoaprecierea performanței, abilitățile personale dezvoltate, imaginea de sine și aprecierea formei fizice de manechin și emoțiile asociate activității, din care ultimii doi factori sunt predictorii semnificativi. Rezultatele vin în completarea studiilor care au evidențiat un nivel mai ridicat al aprecierii corporale și stimei de sine în rândul manechinelor, și o relație pozitivă cu durata carierei (Brenner & Cunningham, 1992, Swami & Szmigielska, 2013) argumentând faptul că factori specifici activității profesionale pot contribui la imaginea de sine favorabilă a manechinelor (van Hanswijck & van Furth, 1999).

Limitele studiului includ utilizarea instrumentelor de autoevaluare afectate de dezirabilitatea socială sau tendința de răspuns conform expectanțelor profesionale; timpul limitat evaluării în pauzele din programul încărcat al manechinelor și limite metodologice specifice studiilor cvasi-experimentale naturale privind selecția și condițiile de testare a grupurilor de participanți, ce ar fi putut influența rezultatele. Nu există certitudinea că efectele sunt specifice exclusiv activității scenice a manechinelor pe podiumul unui festival de modă internațional sau în general expunerii

publice într-un context estetic centrat pe aspectul fizic. Efectul poate să nu apară exclusiv în activitatea manechinelor ci și în alte activități estetice în care aspectul și forma corporală sunt relevante, ca artele spectacolului (dansatori, balerine, actori) sau reprezentații sportive (gimnaști, sportivi). În plus, studiul implică activitatea scenică profesională în context natural, complexă, cu multiple aspecte a căror influență particulară nu a fost vizată separat ci a fost tratată global.

În **concluzie**, studiul cvasi-experiment natural, primul de acest tip realizat pe manechine, oferă o serie de informații în premieră despre efectul activității scenice și factorilor socio-profesionali asupra imaginii corporale și stimei de sine ca stare în rândul manechinelor. Activitatea scenică și profesională a manechinelor a avut un efect pozitiv asupra imaginii corporale ca stare, stimei de sine ca stare și stării afective, care s-au îmbunătățit în urma participării la prezentările de modă și activitățile profesionale pe parcursul unui festival internațional săptămâna modei. Activitatea profesională estetică ce pune în valoare calitățile fizice având și o importantă componentă socială prin prezentarea publică pe podium și în fața camerelor, fără a se limita la înfățișare ci și la abilități și competențe de prezentare scenică, poate avea efect pozitiv asupra imaginii corporale ca stare. În plus, pregătirea scenică și coregrafică, antrenamentul, managementul aspectului, formei și condiției fizice, tehnicile de înfrumusețare, vestimentația, calitățile fizice, aprecierea publicului sau prestigiul asociat statului de manechin, pot avea efecte pozitive asupra imaginii corporale. Rezultatele studiului evidențiază în plus particularitățile și rolul unor factori socio-profesionali specifici activității manechinelor: influența benefică a emoțiilor experimentate în timpul evenimentului, autoaprecierea performanței profesionale, imaginii de sine și formei fizice de manechin dar și atmosferei de lucru, atitudinilor colectivului și abilităților personale dezvoltate. Totodată, alți factori socio-profesional pot avea o influență nefastă asupra imaginii corporale a manechinelor, ca dificultățile întâmpinate sau comentariile/sugestiile referitoare la siluetă, ce se asociază preocuparea pentru forma fizică și comportamentele disfuncționale. În schimb, cele mai frecvente recomandări primite și adoptate de manechine sunt metode sănătoase pentru menținerea formei fizice și stării de sănătate, ca alimentația echilibrată sănătoasă, exercițiul fizic și activități sportive, semnificativ mai frecvente în comparație cu diete sau cure de slăbire raportate foarte rar. Rezultatele sugerează că în lotul de manechine investigat, sugestiile, recomandările și atitudinile privind forma fizică au rol benefic ce încurajează atitudini pozitive pentru imaginea corporală și strategii sănătoase de menținere a formei fizice. Aplicarea reglementărilor profesionale din Standardul ocupațional manechin și a criteriilor pentru menținerea stării de sănătate și formei fizice, pot fi factori de protecție cu rol de prevenție pentru probleme de imagine corporală și comportament alimentar. Studiul sprijină ipoteza că factori intrinseci domeniului și activității profesionale pot avea influență benefică în promovarea imaginii corporale pozitive și stimei de sine a manechinelor, cu rol de protecție pentru probleme de comportament alimentar.

Concluzii finale

Sumarul celor mai importante concluzii

Lucrarea și-a propus să examineze din perspectivă biopsihosocială și socioprofesională imaginea corporală multidimensională, riscul tulburărilor de comportament alimentar, comportamente alimentare disfuncționale și sănătoase pentru managementul formei fizice, într-un context cu accent pe forma corporală ca activitatea manechinelor în domeniul modei.

Un prim obiectiv a vizat o sinteză a cercetărilor existente asupra imaginii corporale și problemelor de comportament alimentar în rândul manechinelor. Primul studiu cuprinde un review sistematic al studiilor empirice privind prevalența tulburărilor de comportament alimentar și a problemelor legate de imaginea corporală în rândul manechinelor în comparație cu populația generală. Rezultatele acestui review arată că în pofida numeroaselor preocupări publice privind riscul problemelor de comportament alimentar în rândul manechinelor, cercetarea științifică pe acest grup este surprinzător de scăzută, cu doar șapte studii empirice. Din majoritatea studiilor rezultă că tulburările clinice de comportament alimentar nu apar cu o prevalență ridicată în rândul manechinelor în comparație cu grupurile de control. Manechinele sunt ușor subponderale și acordă importanță mai mare siluetei suple dar în general nu raportează mai multe comportamente alimentare disfuncționale și au o imagine corporală pozitivă considerată factor protector. Concluziile sugerează și că suplețea manechinelor se poate datora înălțimii extreme, ce reflectă o conformație corporală atipică, ce le permite menținerea siluetei suple în mod natural, fără eforturi deliberate de a slăbi, prin diete severe sau comportamente alimentare patologice (Brenner & Cunnigham 1992). Suplețea manechinelor este privită și ca o conformație naturală, la extrema curbei normale de distribuție a BMI în populația feminină (Brenner & Cunningham 1992). Având în vedere numărul mic de studii, rezultatele eterogene și limitele metodologice, rezultatele nu elucidează această problematică și nu pot fi generalizate tuturor manechinelor.

În contextul expansiunii extraordinare a domeniului de cercetare a imaginii corporale ca și construct multidimensional, și apariției unui număr impresionant de instrumente, pentru a facilita acuratețea măsurării și interpretării adecvate în raport cu componentele examinate, comunitatea științifică recomandă evaluarea multidimensională a imaginii corporale prin instrumente consacrate, cu calități psihometrice și validitate recunoscute (Thompson, 2004). Astfel, al doilea studiu a avut ca obiectiv adaptarea și verificarea calităților psihometrice a unei versiuni în limba română a *Chestionarul Multidimensional al Relațiilor Corp-Sine - Scalele Aspectului Fizic (MBSRQ-AS, Cash, 2000)*, utilizat pe scară largă pentru evaluarea multidimensională a imaginii corporale. Conform modelului cognitiv-comportamental, MBSRQ-AS măsoară dimensiuni subiectiv-evaluative ale satisfacției corporale cât și dimensiunea cognitiv-comportamentală a

focalizării și importanței acordate formei fizice. MBSRQ-AS include cinci scale: *evaluarea aspectului fizic*, *orientare asupra aspectului fizic*, *satisfacția față de părțile corpului*, *preocuparea pentru greutate* și *greutatea auto-clasificată*. Versiunea prezentă a Scalelor Aspectului fizic MBSRQ-AS de 26 de itemi, grupați în cinci factori conform stucturii instrumentului original, prezintă calități psihometrice adecvate în populația generală cu vârste între 16 și 60 de ani. Scalele MBSRQ-AS au o bună fidelitate, validitate convergentă cu alte instrumente de evaluare a imaginii corporale și instrumente standardizate de evaluarea a simptomatologiei tulburărilor de comportament alimentar. În plus, scalele MBSRQ-AS au o bună validitate de criteriu prin abilitatea de a diferenția persoanele cu risc de tulburare de comportament alimentar.

Prin al treilea studiu ne-am propus să adresăm o parte din controversele actuale privind imaginea corporală și comportamentul alimentar în rândul manechinelor, dar și carența datelor empirice recente în contextul reglementărilor profesionale actuale în activitatea manechinelor. Studiul a vizat analiza comparativă multidimensională a imaginii corporale, comportamentelor alimentare disfuncționale și sănătoase dar și a factorilor bio-psiho-socioculturali relevanți între manechine, sportive și populația feminină generală, cât și rolul mediator al autodeterminării motivaționale în reglarea comportamentului alimentar. Pe baza rezultate se pot trage o serie de concluzii importante în raport cu obiectivele vizate. Internalizarea idealului de suplețe este mai ridicată în rândul manechinelor în comparație cu femeile din grupul de control și cu sportivele, deci raportarea la acest ideal de frumusețe poate fi mai accentuată în domeniul modei. O diferență importantă este direcția opusă în care internalizarea idealului suplu se asociază cu factorii psihologici: în grupul de control femeile ce internalizează mai puternic idealul de suplețe au stimă de sine mai scăzută și afecte negative mai intense iar manechinele au stimă de sine mai ridicată și afecte pozitive mai intense. Internalizarea nu are același caracter disfuncțional și la manechine, datorită discrepanței reduse sau identificării cu idealul de frumusețe. În plus, manechinele percep un nivel mai redus al presiunii socioculturale pentru suplețe față de grupul de control și sportive.

Compararea multidimensională a imaginii corporale a evidențiat diferențe semnificative între manechine, sportive și grupul de control pentru toate dimensiunile evaluate. Ambele componente ale dimensiunii subiectiv-evaluative sunt mai ridicate în rândul manechinelor comparativ cu grupul de control. Manechinele prezintă similarități la nivelul imaginii corporale cu sportivele ce evidențiază mai multe elemente comune decât diferențe între cele două categorii cu accent asupra formei fizice. Orientarea asupra aspectului fizic este mai ridicată în rândul manechinelor sugerând că acestea acordă importanță mai mare aspectului fizic la nivel cognitiv și comportamental. Preocuparea pentru greutate este mai scăzută la manechine față de celelalte grupuri, în acord cu IMC mai mic cu care corelează puternic dar care este în limita greutateii normale. Sportivele și manechinele au nivel mai ridicat al evaluării și orientării asupra condiției fizice, sugerând

angajarea în comportamente sănătoase pentru forma fizică, conform criteriilor profesionale ce încurajează stilul de viață activ.

În privința comportamentelor alimentare disfuncționale nu apar diferențe între cele trei grupuri, deci prevalența acestora este similară în rândul manechinelor, sportivelor și femeilor din grupul de control, la fel ca frecvența participanților cu risc de tulburare de comportament alimentar. În privința predictorilor bio-psiho-sociali rezultatele indică influențe diferite ale factorilor analizați, atât în privința puterii explicative cât și a predictorilor semnificativi ai comportamentelor disfuncționale în cazul manechinelor, și grupului de control. În lotul de control rezultatele oferă suport modelului sociocultural al disfuncțiilor de comportament alimentar, explicate în proporție de peste 50% de factorii socioculturali și trei dimensiuni ale imaginii corporale, fără influență semnificativă a factorilor psihologici. În cazul manechinelor în schimb, factorii socioculturali nu au influență semnificativă ci dimpotrivă, stima de sine ca factor psihologic și experiența profesională sunt predictorii semnificativi (negativi) al comportamentelor disfuncționale. Cu cât crește experiența profesională, comportamentele disfuncționale sunt mai reduse, sugerând implicații socio-profesionale pozitive, ce ar putea preveni riscul tulburărilor de comportament alimentar. Rezultatul este relevant în contextul criteriilor profesionale pentru menținerea stării de sănătate și formei fizice prin metode sănătoase, alimentație echilibrată, exerciții fizice și un stil de viață echilibrat și sănătos, prevăzute de Standardul ocupațional (2006).

Rolul autodeterminării în reglarea comportamentului alimentar ca mediator al influenței imaginii corporale și presiunilor socioculturale asupra comportamentelor disfuncționale se susține parțial doar în grupul de control dar nu și în cazul manechinelor. În lotul de control efectul preocupării pentru greutate asupra comportamentelor disfuncționale este mediat parțial de reglarea controlată însă contraintuitiv, este mediată și de reglarea autonomă. Acest rezultat este inedit întrucât vizează simptomatologia anorexiei spre deosebire de simptomatologia bulimică investigată în studiile anterioare și sugerează că în restricționarea efectivă a alimentației și greutății, reglarea autonomă pare să fie relevantă. Într-un model mai complex de mediere, preocuparea pentru greutate și reglarea controlată a comportamentului alimentar mediază total efectul presiunilor socioculturale pentru suplețe asupra comportamentelor alimentare disfuncționale. Modelul de mediere totală este confirmat în lotul de control și parțial în cazul manechinelor. În privința alimentației sănătoase, în grupul de control reglarea autonomă are un efect total semnificativ atât direct cât și indirect prin intermediul autoeficacității pentru greutate și alimentație sănătoasă, indicând o mediere parțială. În schimb, la manechine reglarea autonomă are un efect total semnificativ asupra comportamentelor sănătoase cu putere explicativă mai mare dar nu este mediat de autoeficacitate. Autodeterminarea motivațională în reglarea comportamentului alimentar nu diferă între grupuri dar manechinele au autoeficacitatea pentru greutate și alimentație

sănătoasă mai mare, încrederea în abilitatea de a menține greutatea și alimentația sub control sugerând caracterul constituțional al supleții. Apar diferențe psihologice semnificative între manechine și grupul de control. Stima de sine este mai ridicată în cazul manechinelor și se asociază pozitiv cu durata experienței profesionale dar și cu satisfacția imaginii corporale. În plus, emoțiile pozitive mai ridicate în cazul manechinelor dar și în cazul sportivelelor, sugerează posibilă influență pozitivă asupra stării afective asociată contextului și activității centrate pe aprecierea calităților corporale. Emoțiile negative și alexitimia sunt mai reduse la manechine comparativ cu grupul de control și sportivelele, ceea ce ar putea sugera efecte pozitive ale activității profesionale asupra stării afective și competenței emoționale. Reprezentația scenică în spectacole de modă solicită abilități de expresivitate artistică ce implică gestionarea și autocontrolul propriilor emoții și folosirea abilităților de exprimare emoțională. Aceste abilități antrenate în contextul activității pot fi relevante pentru competența emoțională, reflectată în nivelul mai redus de alexitimie.

Ca răspuns la provocări lansate în studii anterioare, ne-am propus să explorăm și printr-o abordare longitudinală progresia imaginii corporale și comportamentului alimentar pe durata unui an de activitate a manechinelor și influența prospectivă a unor factori biologici, psihologici și socioculturali. Din analiza longitudinală, putem concluziona că stima de sine a manechinelor a crescut pe parcursul unui an, sub influența satisfacției imaginii corporale ca predictor prospectiv, iar această influență este unidirecțională. Rezultatele evidențiază importanța imaginii corporale pentru stima de sine globală a manechinelor, care are o influență pozitivă în context profesional. Creșterea stimei de sine sugerează că activitatea manechinelor poate avea efecte pozitive, prin aprecierea publică, validarea profesională și afirmarea socială. Totuși, satisfacția imaginii corporale dar nici comportamentele alimentare disfuncționale nu s-au modificat pe parcursul unui an de activitate a manechinelor. La nivel prospectiv, satisfacția imaginii corporale și stima de sine a manechinelor apar ca factori de protecție pentru comportamente disfuncționale Dietă restrictivă. Având în vedere limitele studiului, mărimea redusă a lotului și lipsa grupului de control, rezultatele au o valoare explorativă ce trebuie dezvoltată în studii longitudinale mai ample.

Pentru a putea surprinde mai îndeaproape influențele psiho-sociale ale activității manechinelor asupra imaginii corporale și factorilor psihologici, am realizat un studiu cvasi-experimental natural ce a explorat efectul activității scenice și profesionale prin participarea directă la un festival internațional tip săptămâna modei, asupra imaginii corporale ca stare, stimei de sine ca stare și stării afective a manechinelor, comparativ cu un grup de control. Rezultatele studiului sugerează că activitatea scenică și profesională are un efect pozitiv asupra satisfacției față de imaginea corporală ca stare care a crescut de la pretest, înainte de participarea la festivalul internațional săptămâna modei, la posttest, imediat după încheierea evenimentului. În plus, imaginea corporală ca stare se asociază pozitiv cu mare parte din factorii socio-profesionali.

Activitatea scenică și profesională are un efect pozitiv și asupra nivelului global al stimei de sine ca stare care a crescut în cazul manechinelor de la pretest la posttest, în urma participării la festivalul internațional săptămâna modei, comparativ cu grupul de control. Statutul oarecum privilegiat, cât și validarea profesională, aprecierea publicului și recunoașterea socială pot reprezenta o formă de autoafirmare cu efect pozitiv asupra stimei de sine. În plus, manechinele aveau un nivel inițial mai ridicat al stimei de sine globale ca stare comparativ cu grupul de control, cât și pe toate cele trei componente, sugerând că diferențele nu se limitează doar la aspectul fizic. Stima de sine ca stare este pozitiv relaționată cu mare parte din factorii socio-profesionali. În plan emoțional, starea manechinelor s-a îmbunătățit în urma activității scenice și profesionale prin reducerea emoțiilor negative. Deși emoțiile pozitive nu s-au modificat ele se asociază pozitiv cu factorii socio-profesionali, care ar putea fi implicați în nivelul mai ridicat al emoțiilor pozitive a manechinelor față de grupul de control, atât la pretest cât și la posttest.

Implicații științifice și practice

Cercetarea prezintă multiple implicații științifice și practice privind problematica imaginii corporale și comportamentului alimentar într-un context socio-profesional cu o relevanță crescută a aspectului fizic și formei corporale ca activitatea manechinelor în domeniul modei, în special prin investigarea empirică în teren, în condiții ecologice, într-un cadru în care sunt aplicate reglementări profesionale pentru menținerea stării de sănătate și formei fizice a manechinelor în acord cu prevederile și criteriile din Standardul ocupației de manechin. Cercetarea aduce un suport important la documentarea științifică privind problematica comportamentului alimentar în rândul manechinelor pentru clarificarea unor controverse de actualitate, adresând carența majoră a datelor empirice actuale necesare pentru abordarea științifică a acestei problematice intens disputate în prezent. Rezultatele cercetării ilustrează că într-un context profesional reglementat, manechinele nu prezintă un risc mai mare pentru tulburări de comportament alimentar și nu au un nivel mai ridicat al comportamentelor alimentare disfuncționale comparativ cu populația generală. În raport cu modelele explicative pentru patologia comportamentului alimentar cercetarea evidențiază că factorii cu influență asupra comportamentelor alimentare disfuncționale în populația feminină generală corespund în lotul de control investigat, modelului sociocultural, fără o influență notabilă a factorilor psihologici. Prin contrast, în cazul manechinelor factorii socioculturali nu au o influență semnificativă asupra comportamentelor alimentare disfuncționale ci dimpotrivă doar stima de sine ca factor psihologic și experiența profesională sunt predictorii semnificativi. Implicații științifice din perspectivă biopsihosocială derivă și din diferențele importante identificate între manechine și femeile din grupul de control în toate dimensiunile imaginii corporale, dar și la nivelul factorilor biologici, psihologici și socioculturali analizați.

Astfel, manechinele au nivel mai ridicat de satisfacție a imaginii corporale globale și specifice, dar și al importanței acordate aspectului fizic în plan cognitiv și comportamental, însă au un nivel mai scăzut al preocupării pentru greutate și greutatea auto-clasificate. În plus, manechinele au IMC mai mic, internalizare mai puternică a idealului de suplețe dar presiuni socioculturale percepute mai scăzute, cât și stima de sine mai ridicată, stare afectivă mai bună și un nivel mai scăzut de alexitimie decât femeile din grupul de control. Dacă raportăm aceste diferențe la contextul socio-profesional în care au fost evaluate manechinele, în timpul evenimentelor de modă internaționale fashion week, putem cu atât mai mult considera aceste particularități relevante în raport cu activitatea profesională. Cercetarea aduce contribuții importante privind diferențele la nivelul factorilor psihologici, fiind din cunoștințele noastre primul studiu care a comparat starea afectivă și alexitimia între manechine și un lot de control. Diferențele obținute sugerează că activitatea profesională poate avea un impact psihologic și emoțional important asupra manechinelor, cu valență pozitivă asupra stării afective și competenței emoționale, antrenată probabil prin reprezentațiile scenice ce implică abilități de expresivitate și autocontrol emoțional.

Cercetarea are implicațiile științifice importante și pentru domeniul de studiu al imaginii corporale ca stare în situații sociale particulare unde aspectul fizic capătă o importanță centrală precum prezentarea scenică a manechinelor într-un spectacol de modă. Rezultatele evidențiază că activitatea scenică și profesională ca manechin are efect pozitiv asupra imaginii corporale ca stare și stimei de sine ca stare ce s-au îmbunătățit în urma participării la prezentările de modă și activitățile profesionale din cadrul unui festival internațional fashion week. Pregătirea profesională scenică, antrenamentul, managementul aspectului fizic, tehnicile de înfrumusețare, vestimentația, prezentarea și aprecierea publică pot avea efecte pozitive asupra imaginii corporale.

Implicațiile științifice ale studiului longitudinal evidențiază relația prospectivă dintre imaginea corporală și stima de sine, raportată specific la activitatea manechinelor, ilustrând că satisfacția corporală este predictor prospectiv pentru creșterea stimei de sine după un an, iar această relație temporală este unidirecțională. În plus, satisfacția față de imaginea corporală și stima de sine sunt predictorii prospectivi longitudinali ai comportamentelor alimentare tip dieta restrictivă, în timp ce presiunile socioculturale sunt predictor prospectiv al preocupării pentru forma corporală.

Cercetarea prezintă importante implicații practice în raport cu activitatea profesională a manechinelor în contextul reglementărilor profesionale actuale în domeniul modei și aduce clarificări importante privind specificul acestei activități profesionale, răspunzând cerinței de informații de specialitate despre domeniul modei. Examinarea și analiza detaliată a unor factori socio-profesionali specifici domeniului și activității manechinelor ilustrează o serie de particularități relevante pentru imaginea corporală comportamentul alimentar și factorii psihologici asociați. Cercetarea oferă o radiografie a domeniului modei și activității de manechin ce reflectă

realitatea practică și furnizează informații concrete despre specificul contextului profesional, funcționare, criterii, atitudini și provocări, bazate pe reglementări actuale în domeniu. În privința calităților necesare manechinelor profesioniste cele mai importante sunt considerate încrederea în sine, atitudinea generală, pregătirea scenică, disciplina și consecvența, care par să facă diferența în aprecierea performanței și competenței. Motivațiile și recompensele acestei activități par să fie de natură intrinsecă, cele mai importante beneficii având valență personală și socială raportată la dezvoltarea propriilor abilități, în timp ce recompensele extrinseci de natură materială sau prestigiu social sunt pe plan secundar. În privința dezvoltării personale ca beneficiu raportat, studiul sugerează că această activitate solicită în mare măsură abilități și resurse personale ce depășesc aria calităților fizice, performanța scenică mobilizând resorturi interne care antrenează un efort personal considerabil față de simpla etalare fizică, așa cum ar putea fi în mod fals considerat de cei străini domeniului. În privința dificultăților, provocările raportate de manechine nu sunt alimentația sau menținerea siluetei ci mobilizarea resurselor personale, solicitând rezistența la stres, autocontrolul emoțional și capacitatea de efort prelungit necesare în acest tip de activitate foarte dinamică și intensivă. Impactul emoțional al activității scenice și profesionale asupra manechinelor pare să aibă efecte și valențe pozitive asupra stării afective. Cu privire la influențe, atitudini și practici legate de imaginea corporală, metodele încurajate sau recomandate în context profesional și adoptate cel mai frecvent de manechine pentru menținerea formei fizice sunt metode sănătoase ca exercițiul fizic și alimentația rațională sănătoasă, conform criteriilor ocupaționale. Reglementările profesionale pentru menținerea stării de sănătate, adresând și aspecte relevante ca menținerea formei fizice, pot avea rol de prevenție și pot proteja manechinele de riscul apelării la metode nesănătoase ca diete restrictive. Implicațiile practice privind influența contextului socio-profesional reflectă că unii factori specifici activității profesionale pot avea influență benefică în promovarea imaginii corporale pozitive și stimei de sine a manechinelor, cu rol de protecție pentru probleme de comportament alimentar.

Cercetarea are implicații practice importante pentru prevenția riscurilor pentru sănătate și a tulburărilor de comportament alimentar în domeniul modei, evidențiind utilitatea aplicării unor măsuri pentru protecția sănătății manechinelor, precum criterii profesionale pentru menținerea stării de sănătate și formei fizice din Standardul ocupațional. Din punct de vedere practic, rezultatele subliniază importanța implementării și respectării unor criterii profesionale pentru menținerea stării de sănătate și managementul formei fizice prin metode sănătoase, pentru a descuraja comportamentele disfuncționale și a preveni riscul tulburărilor de comportament alimentar în rândul manechinelor. Prin implicațiile rezultatelor sale, cercetarea are o relevanță aplicativă importantă pentru psihologia sănătății muncii în ocupația de manechin, în contextul dezvoltării măsurilor și reglementărilor socio-profesionale pentru protecția sănătății manechinelor.

Contribuții personale

Lucrarea aduce o serie de contribuții originale la cercetarea imaginii corporale, comportamentului alimentar și factorilor bio-psiho-socioculturali și profesionali asociați, într-un context relevant aspectului fizic, pe o populație greu accesibilă, foarte puțin studiată, furnizând o serie de argumente științifice și empirice în premieră, prin abordarea ecologică a activității manechinelor, în lumina reglementarilor profesionale actuale din domeniul modei. O primă contribuție o reprezintă primul review sistematic al cercetărilor empirice privind problemele de comportament alimentar și imagine corporală în rândul manechinelor în comparație cu populația generală, oferind o sinteză comprehensivă și structurată a rezultatelor studiilor pe această temă controversată în dezbateră publică, în contextul reglementărilor profesionale recente ale ocupației de manechin. Prevalența tulburărilor de alimentație nu este mai ridicată în cazul manechinelor comparativ cu loturi de control, manechinele au o imagine corporală pozitivă și nu prezintă mai multe comportamente disfuncționale, dar sunt ușor subponderale și acordă importanță mai mare aspectului fizic și siluetei suplă.

O altă contribuție originală o reprezintă revizuirea inițiativelor legislative, măsurilor sociale și reglementărilor profesionale existente pentru protecția sănătății și prevenția problemelor de comportament alimentar în rândul manechinelor, propuse, inițiate sau implementate în diferite state. Aceasta ilustrează măsurile inițiate de peste un deceniu pentru îmbunătățirea condițiilor profesionale din industria modei prin reglementări legislative și socio-profesionale menite să protejeze sănătatea și bunăstarea manechinelor, cât și influențele mai largi în plan sociocultural. În particular, aceste inițiative s-au centrat pe două direcții: fie pe impunerea legislativă a unor interdicții, limite, controale și avize medicale pentru greutatea corporală a manechinelor, fie pe informarea, încurajarea și recomandarea metodelor sănătoase pentru menținerea stării de sănătate, formei și condiției fizice optime prin alimentație sănătoasă și programe de antrenament fizic, cât și descurajarea metodelor nesănătoase. O primă contribuție pentru reglementarea profesională a activității manechinelor a fost implementată chiar în România prin adoptarea din 2006 a *Standardului ocupațional manechin* ce prevede criterii pentru menținerea stării de sănătate și formei fizice prin metode sănătoase, de care beneficiază și manechinele participante la cercetare. Reglementări ulterioare în alte state au inclus măsuri profesionale pentru sănătatea și protecția manechinelor implementate în Anglia, măsuri legislative obligatorii în Franța, ca limita minimă a IMC pentru manechine, propuneri de politici publice contra idealului de suplețe din domeniul modei în SUA, angajamente profesionale protecția manechinelor și coduri voluntare de conduită privind imaginea corporală în industria modei, publicității și mass-media. În ansamblu, industria modei a inițiat schimbări pozitive privind forma corporală și starea de sănătate a manechinelor.

În contextul reglementărilor profesionale actuale, o contribuție a cercetării în raport cu studii anterioare implică evaluarea imaginii corporale și comportamentului alimentar al manechinelor într-un cadru profesional reglementat, în care sunt aplicate norme și criterii în acord cu prevederile Standardului ocupației de manechin. Astfel, rezultatele oferă și o perspectivă generală asupra utilității și eficienței globale a aplicării unor reglementări și criterii profesionale orientate specific spre menținerea stării de sănătate și formei fizice prin metode sănătoase, ca factor de protecție în prevenția comportamentelor alimentare disfuncționale.

O altă contribuție originală a cercetării este ilustrată prin studiul 3, care a abordat o comparare multidimensională a imaginii corporale, comportamentelor alimentare disfuncționale și sănătoase, dar și a unor factori bio-psiho-socioculturali relevanți, simultan între manechine și sportive ca ocupații diferite cu accent asupra formei fizice, și femei din populația generală. Astfel, au fost pe de o parte evidențiate diferențe în toate dimensiunile imaginii corporale și în toți factorii socioculturali, biologici și psihologici între manechine și grupul de control, cât și similarități dar și diferențe între manechine și sportive ca ocupații estetice, pe dimensiuni subiectiv-evaluative și cognitiv-comportamentale ale aspectului și condiției fizice. Un element de noutate este și predicția comportamentelor alimentare disfuncționale din perspectivă biopsihosocială pentru manechine, vizând rolul dimensiunilor imaginii corporale și al unor factori biologici, psihologici și socioculturali. În plus, studiul a comparat manechinele cu femei din populația generală și sportive la nivelul unor factori psihologici care nu au mai fost abordați până acum în acest grup, precum alexitimia și starea afectivă, ilustrând diferențe semnificative. Studiul documentează unele particularități psihologice ale manechinelor precum nivelul mai scăzut de alexitimie și emoții negative, sugerând asocierea activității scenice cu starea afectivă și competența emoțională.

Un alt element de noutate este analiza prospectivă longitudinală a imaginii corporale și comportamentului alimentar dar și a unor factori biologici, psihologici și socioculturali, pe durata unui an de activitate profesională a manechinelor. Astfel s-a putut remarca o creștere semnificativă a stimei de sine a manechinelor pe durata unui an, cât și influența satisfacției imaginii corporale ca predictor prospectiv al creșterii observate la nivelul stimei de sine, dar și predictorii prospectivi ai dietei restrictive și preocupării pentru forma corporală a manechinelor.

Studiul cvasi-experimental natural ce a vizat surprinderea efectului activității scenice și profesionale asupra imaginii corporale ca stare, stimei de sine ca stare și stării afective a manechinelor reprezintă o altă contribuție originală a lucrării. Este primul studiu pe manechine bazat pe un design cvasi-experimental prospectiv, prin evaluarea înainte și după activitatea scenică în cadrul unui eveniment internațional tip săptămâna modei. O contribuție unică este examinarea imaginii corporale ca stare într-un context cu o relevanță particulară, ce a făcut posibilă surprinderea efectului pozitiv al activității scenice profesionale a manechinelor asupra

satisfacției corporale ca stare. Astfel studiul aduce o contribuție inedită la cercetarea imaginii corporale ca stare în situații particulare relevante pentru aspectul fizic și răspunde necesității de a extinde acest domeniu de cercetare în noi contexte și populații specifice, foarte puțin studiate.

Un avantaj deosebit a fost derularea cercetării în teren, în condiții naturale, "in vivo", în timpul participării la festivaluri internaționale tip săptămâna modei, ceea ce conferă o importanță relevantă practică și validitate ecologică rezultatelor obținute. În premieră, studiul a explorat și factori socio-profesionali specifici activității manechinelor fără a se limita la imaginea corporală și forma fizică, ci a abordat și aspecte emoționale, interpersonale legate de climatul socio-profesional, cat și aspecte legate de identitatea și imaginea de manechin, calități necesare, beneficii obținute, abilități personale dezvoltate sau dificultăți întâmpinate.

O contribuție originală este și evidențierea particularităților și rolului unor factori socio-profesionali specifici activității manechinelor asupra imaginii corporale. În eșantionul investigat, cele mai importante recomandări primite și adoptate de manechine sunt metodele sănătoase pentru menținerea formei fizice și a stării de sănătate, ca alimentația echilibrată sănătoasă, exercițiul fizic și activități sportive, semnificativ mai frecvente în comparație cu diete și cure de slăbire raportate cu o frecvență foarte redusă. În contextul reglementărilor profesionale actuale din Standardul ocupației de manechin, aplicarea criteriilor pentru menținerea stării de sănătate și asigurarea formei fizice prin metode sănătoase, pot fi factori de protecție în prevenția problemelor de comportament alimentar. Abordările preventive care țin cont de relevanța aspectului și condiției fizice în activitatea profesională a manechinelor, pot furniza strategii proactive pentru promovarea sănătății prin măsuri practice pentru încurajarea metodelor și comportamentelor sănătoase.

Bibliografie selectivă

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). American Psychiatric Association, Washington, DC.
- Assemblée Nationale (2015) PROJET DE LOI De Modernisation de Notre Système de Santé. 14 avril 2015. Retrieved from www.assemblee-nationale.fr/14/pdf/ta/ta0505.pdf
- Bettle, N., Bettle, O., Neumärker, U., & Neumärker, K. J. (2001). Body image and self-esteem in adolescent ballet dancers. *Perceptual and Motor Skills*, 93(1), 297-309.
- Bolea, M. (2006). *Manualul manechinului autentic. Ghidul de imagine și show-bizz*. Iasi: Editura Candy.
- Becker, C. B., Perez, M., Kilpela, L. S., Diedrichs, P. C., Trujillo, E., & Stice, E. (2017). Engaging stakeholder communities as body image intervention partners: The Body Project as a case example. *Eating Behaviors*, 25, 62-67.
- Brenner, J. B., & Cunningham, J. G. (1992). Gender differences in eating attitudes, body concept, and self-esteem among models. *Sex Roles*, 27(7-8), 413-437.

- British Fashion Council (2007). *Fashioning a Healthy Future. The Report of the Model Health Inquiry*. Retrieved from: <https://www.britishfashioncouncil.co.uk/uploads/files/1/The%20Report%20of%20the%20Model%20Health%20Inquiry,%20September%202007.pdf>
- British Fashion Council (2016) *Review of Model Health Inquiry Recommendations and Opportunities*. Retrieved from: <https://www.britishfashioncouncil.co.uk/uploads/files/1/Model%20Health%20Inquiry%20Review%20Feb%2016.pdf>
- Brown, T.A., Cash, T.F., & Mikulka, P.J. (1990). Attitudinal body image assessment: Factor analysis of the Body-Self Relations Questionnaire. *Journal of Personality Assessment*, 55, 135-144.
- Cash T. (2000) MBSRQ Users' Manual (Third Revision) *The Multidimensional Body-Self Relations Questionnaire*.
- Cash, T. F. (2011). Cognitive-behavioral perspectives on body image. In T.F. Cash & L. Smolak (Eds.), *Body Image. A Handbook of Science, Practice, and Prevention (2nd edition)* (pp. 39 - 47). New York, NY: The Guilford Press.
- Cash, T. F., Fleming, E. C., Alindogan, J., Steadman, L., & Whitehead, A. (2002). Beyond body image as a trait: The development and validation of the Body Image States Scale. *Eating Disorders*, 10(2), 103-113.
- Crow, S. J., & Brandenburg, B. (2010). Diagnosis, assessment, and treatment planning for bulimia nervosa. In C. M. Grillo & J. E. Mitchell (Eds.), *The Treatment of Eating Disorder: a clinical handbook* (pp. 28 – 43). New York, NY: The Guilford Press.
- Delinsky, S.S. (2011) Body Image and Anorexia Nervosa. In T. F Cash & L. Smolak (Eds.), *Body Image. A Handbook of Science, Practice, and Prevention (2nd edition)*. (pp. 154 - 172). New York, NY: The Guilford Press.
- Enea, V., & Dafinoiu, I. (2012). *Anorexia nervoasă: teorie, evaluare și tratament*. Iasi: Editura Polirom.
- Enea, V, Măirean, C., & Dafinoiu, I. (2016) *Bulimia nervoasă: teorie, evaluare și tratament*. Iasi: Editura Polirom.
- Francisco, R. (2018). Studies on Body Image, Eating, and Weight in Models, Dancers, and Aesthetic Athletes. In *Body Image, Eating, and Weight* (pp. 401-411). Springer, Cham.
- Fuller-Tyszkiewicz, M. (2019). Body image states in everyday life: Evidence from ecological momentary assessment methodology. *Body image*.
- Hrabosky, J. I., Cash, T. F., Veale, D., Neziroglu, F., Soll, E. A., Garner, D. M., ... & Phillips, K. A. (2009). Multidimensional body image comparisons among patients with eating disorders, body dysmorphic disorder, and clinical controls: A multisite study. *Body image*, 6(3), 155-163.
- LVMH & Kering (2017) *The Charter on the working relations with fashion models and their well-being*. Retrieved from: https://r.lvmh-static.com/uploads/2017/09/charter-models_gb_220917.pdf
- McVey, G. L., Pepler, D., Davis, R., Flett, G. L., & Abdolell, M. (2002). Risk and protective factors associated with disordered eating during early adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 22(1), 75-95.
- Mask, L., & Blanchard, C. M. (2011). The effects of “thin ideal” media on women's body image concerns and eating-related intentions: The beneficial role of an autonomous regulation of eating behaviors. *Body Image*, 8(4), 357-365.

- Mears, A. (2010). Size zero high-end ethnic: cultural production and the reproduction of culture in fashion modeling. *Poetics*, 38, 21–46.
- Mears, A. (2011). *Pricing beauty: the making of a fashion model*. Los Angeles, CA: University of California Press.
- Ministère des affaires sociales et de la santé (2017) Arrêté du 4 mai 2017 relatif au certificat médical permettant l'exercice de l'activité de mannequin. *Journal Officiel de la République Française*. No 0106, 5 mai 2017, texte no 71.
- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., & Altman, D. G., PRISMA Group. (2009). Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: The PRISMA statement. *BMJ*. 339:b2535.
- Murnen, S. K., & Smolak, L. (2019). The Cash effect: Shaping the research conversation on body image and eating disorders. *Body image*.
- Nordin-Bates, S.M., Schwarz, J.F.A, Queded, E., Cumming, J., Aujla, I.J. & Redding, E. (2016) Within- and between-person predictors of disordered eating attitudes among male and female dancers: Findings from the UK Centres for Advanced Training. *Psychology of Sport and Exercise*, 27, 101-111.
- Paxton, S. (2015) Public policy and prevention. In L. Smolak & M.P. Levine (Eds) *Wiley Handbook of Eating Disorders*, 2., (p. 655-668). UK: John Wiley & Sons.
- Paxton, S.J., Neumark-Sztainer, D., Hannan, P.J., & Eisenberg, M.E. (2006). Body dissatisfaction prospectively predicts depressive mood and low self-esteem in adolescent girls and boys. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 35, 539–49.
- Pelletier, L. G., & Dion, S. C. (2007). An examination of general and specific motivational mechanisms for the relations between body dissatisfaction and eating behaviors. *Journal of social and clinical psychology*, 26(3), 303-333.
- Pelletier, L. G., Dion, S. C., Slovinec-D'Angelo, M., & Reid, R. (2004). Why do you regulate what you eat? Relationships between forms of regulation, eating behaviors, sustained dietary behavior change, and psychological adjustment. *Motivation and Emotion*, 28(3), 245-277.
- Petrie T., & Greenleaf C. (2011) Body Image and Athleticism. In T. F Cash & L. Smolak (Eds.), *Body Image. A Handbook of Science, Practice, and Prevention (2nd edition)*. (pp. 146 - 153). New York, NY: The Guilford Press.
- Preti, A., Usai, A., Miotto, P., Petretto, D. R., & Masala, C. (2008). Eating disorders among professional fashion models. *Psychiatry research*, 159(1-2), 86-94.
- Radford, B. (2013). *Misinformation in eating disorder communications: Implications for science communication policy*. State University of New York at Buffalo.
- Ricciardelli, L. A., & Yager, Z. (2016). *Adolescence and body image: from development to preventing dissatisfaction*. NY: Routledge.
- Record, K. L., & Austin, S. B. (2016). “Paris thin”: A call to regulate life-threatening starvation of runway models in the US fashion industry. *American journal of publichealth*, 106(2),205-206.
- Rodgers, R. F., Paxton, S. J., & McLean, S. A. (2014). A biopsychosocial model of body image concerns and disordered eating in early adolescent girls. *Journal of Youth and Adolescence*, 43(5), 814-823.

- Rodgers, R. F., Ziff, S., Lowy, A. S., Yu, K., & Austin, S. B. (2017). Results of a strategic science study to inform policies targeting extreme thinness standards in the fashion industry. *International Journal of Eating Disorders*, *50*(3), 284-292.
- Rohde, P., Stice, E., & Marti, C. N. (2015). Development and predictive effects of eating disorder risk factors during adolescence: Implications for prevention efforts. *International Journal of Eating Disorders*, *48*(2), 187-198.
- Roncero, M., Perpiñá, C., Marco, J. H., & Sánchez-Reales, S. (2015). Confirmatory factor analysis and psychometric properties of the Spanish version of the Multidimensional Body-Self Relations Questionnaire-Appearance Scales. *Body image*, *14*, 47-53.
- Rosenvinge, J. H., & Pettersen, G. (2015). Epidemiology of eating disorders part II: an update with a special reference to the DSM-5. *Advances in Eating Disorders: Theory, Research and Practice*, *3*(2), 198-220.
- Santonastaso, P., Mondini, S., & Favaro, A. (2002). Are fashion models a group at risk for eating disorders and substance abuse? *Psychotherapy and Psychosomatics*, *71*(1), 168-172.
- Schmitz, C., Schnicker, K., & Legenbauer, T. (2016). Influence of weight on shared core symptoms in eating disorders: Support or challenge for a transdiagnostic perspective?. *Behavior Modification*, *40*(5), 777-796.
- Shamseer, L., Moher, D., Clarke, M., Ghersi, D., Liberati, A., Petticrew, M., ... & Stewart, L. A. (2015). Preferred reporting items for systematic review and meta-analysis protocols (PRISMA-P) 2015: elaboration and explanation. *Bmj*, *349*, g7647.
- Shisslak, C.M., Crago, M. (2001). Risk and protective factors in the development of eating disorders. In Thompson K. & Smolak L. (2001). *Body Image, Eating Disorders, and Obesity in youth: Assessment, Prevention, and Treatment*. (pp. 103- 125). Washington, DC: American Psychological Association.
- Shisslak, C. M., Crago, M., & Estes, L. S. (1995). The spectrum of eating disturbances. *International Journal of Eating Disorders*, *18*(3), 209-219.
- Smolak, L., & Levine, M. P. (2015). Toward an integrated biopsychosocial model of eating disorders. *The Wiley Handbook of Eating Disorders*, 929-941. UK: John Wiley & Sons.
- Smolak, L., Murnen, S. K., & Ruble, A. E. (2000). Female athletes and eating problems: A meta-analysis. *International Journal Of Eating Disorders*, *27*(4), 371-380.
- Standard Ocupațion: Manechin (2006). *Autoritatea Nationala pentru Calificari*. Retrieved from: <http://www.anc.edu.ro/uploads/SO/manechin.pdf>
- Stice, E. (1994). Review of the evidence for a sociocultural model of bulimia nervosa and an exploration of the mechanisms of action, *Clinical Psychology Review*, *14*(7), 633-661.
- Stice, E., Gau, J. M., Rohde, P., & Shaw, H. (2017). Risk factors that predict future onset of each DSM-5 eating disorder: Predictive specificity in high-risk adolescent females. *Journal of Abnormal Psychology*, *126*(1), 38-51.
- Stice, E. (2002) Risk and Maintenance Factors for Eating Pathology: A Meta-Analytic Review. *Psychological Bulletin* 2002, (*128*)5, 825-848.
- Stice, E., Marti, C. N., & Durant, S. (2011). Risk factors for onset of eating disorders: Evidence of multiple risk pathways from an 8-year prospective study. *Behaviour research and therapy*, *49*(10), 622-627.

- Swami, V., & Szmigielska, E. (2013). Body image concerns in professional fashion models: are they really an at-risk group?. *Psychiatry Research*, *207*(1–2), 113–117.
- Swami, V., Tudorel, O., Goian, C., Barron, D., & Vintila, M. (2017). Factor structure and psychometric properties of a Romanian translation of the Body Appreciation Scale-2. *Body Image*, *23*, 61-68.
- Thompson, J. K. (2004). The (mis) measurement of body image: ten strategies to improve assessment for applied and research purposes. *Body image*, *1*(1), 7-14.
- Tiggemann, M. (2011). Sociocultural perspectives on human appearance and body image. In T. F. Cash & L. Smolak (Eds.), *Body Image. A Handbook of Science, Practice, and Prevention (2nd edition)*. (pp. 12 - 19). New York, NY: The Guilford Press.
- Treasure, J. L., Wack, E. R., & Roberts, M. E. (2008). Models as a high-risk group: the health implications of a size zero culture. *The British Journal of Psychiatry*, *192*, 243–244.
- Tylka, T. L., & Kroon Van Diest, A. M. (2015). Protective factors. In Smolak, L. & Levine, M.P. (Eds), *The Wiley handbook of eating disorders, 1*, 430-444. UK: John Wiley & Sons
- Tylka, T. L., & Wood-Barcalow, N. L. (2015). What is and what is not positive body image? Conceptual foundations and construct definition. *Body image*, *14*, 118-129.
- Untas, A., Koleck, M., Rascle, N., & Borteyrou, X. (2009). Psychometric properties of the french adaptation of the multidimensional body self relations questionnaire–appearance scales. *Psychological reports*, *105*(2), 461-471.
- van Hanswijck de Jonge, P., & van Furth, E. F. (1999). Eating disorders in models: fiction or fact?. *European Eating Disorders Review*, *7*(4), 235-238.
- Varnes, J. R., Stellefson, M. L., Janelle, C. M., Dorman, S. M., Dodd, V., & Miller, M. D. (2013). A systematic review of studies comparing body image concerns among female college athletes and non-athletes, 1997–2012. *Body image*, *10*(4), 421-432.
- Verstuyf, J., Patrick, H., Vansteenkiste, M., & Teixeira, P. J. (2012). Motivational dynamics of eating regulation: a self-determination theory perspective. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, *9*(1), 21.
- Verstuyf, J., Vansteenkiste, M., Soetens, B., & Soenens B. (2016) Motivational dynamics underlying eating regulation in young and adult female dieters: relationships with healthy eating behaviours and disordered eating symptoms. *Psychology & Health*, *31*(6), 711-729
- Vossbeck-Elsebusch, A. N., Waldorf, M., Legenbauer, T., Bauer, A., Cordes, M., & Vocks, S. (2014). German version of the Multidimensional Body-Self Relations Questionnaire–Appearance Scales (MBSRQ-AS): confirmatory factor analysis and validation. *Body Image*, *11*(3), 191-200.
- Wissinger, E. & Entwistle, J. (2012) *Fashioning Models. Image, Text and Industry*. London, UK: Bloomsbury Publishing.
- Wojtowicz, A. & Von Ranson, K. M. (2012). Weighing in on risk factors for body dissatisfaction: A one-year prospective study of middle-adolescent girls. *Body Image*, *9*(1), 20-30.
- Wollenberg, G., Shriver, L. H., & Gates, G. E. (2015). Comparison of disordered eating symptoms and emotion regulation difficulties between female college athletes and non-athletes. *Eating Behaviors*, *18*, 1-6.